

PRZEGŁĄD

UNIwersytecki

Rok XVII

maj-czerwiec 2005

Nr 3 (95)

Senat Akademicki KUL na podstawie art. 48 ustawy
z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym
(Dz. U. Nr 65, poz. 385) oraz § 28 Statutu KUL

nadaje **Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu**
imię Jana Pawła II

*znicze gasną
serca
płoną dalej*

o wystawie
czytaj na str. 65-66

Spis treści

Z życia Uniwersytetu

Księdzu Profesorowi Józefowi Herbutowi na 70-lecie w darze	4
Analogia w filozofii	5
Labirynty edukacji filozoficznej	7
Konkurs Stypendialny Rektora KUL	9
Raport z wizyty złożonej Towarzystwu Przyjaciół KUL w Australii i Nowej Zelandii w 2004 r.	10
Katecheza a ekologia	11
Inicjacja w trzecie tysiąclecie	12
Pamięć podstawą tożsamości	14
„Jesteście nadzieją, jesteście przyszłością tego uniwersytetu...”	15
Narkotyki – szczęście czy zagrożenie?	16
Media – szczęście czy zagrożenie?	18
Seks – szczęście czy zagrożenie?	20
Jürgen Moltmann teolog nadziei, krzyża i pasji Boga	22

Wspomnienie

Ks. Luigi Giussani	24
--------------------	----

Aktualności

Kalendarium	25
-------------	----

Przegląd Uniwersytecki

Wydawca: Katolicki Uniwersytet Lubelski

Rada programowa: ks. Stanisław Wilk,
Roman Dórtór, Józef Franciszek Fert,
ks. Mirosław Kalinowski

Zespół redakcyjny: Beata Górka (red. naczelny),
Katarzyna Bojko, Anna Kowalczyk, Ireneusz
Marciszek (foto), Roman Czyrka (foto)

Adres: Al. Raławickie 14, pokój 101,
20-950 Lublin, tel./fax (081) 445 41 01
e-mail: oinfo@kul.lublin.pl

Nakład: 2000 egz.

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów i zmian
tytułów, nie zwraca także materiałów niezamówionych

Drodzy Czytelnicy,

mijający czas pozwala spojrzeć z dystansem na wydarzenia, które są naszym udziałem. Ten dystans jest niezbędny, żeby pewne rzeczy ujrzyć we właściwej perspektywie. Czas, jaki upłynął od śmierci Ojca Świętego pokazuje, mam nadzieję, że nasze działania, podjęte na początku tamtego pamiętnego kwietnia, miały charakter nie tylko reakcji emocjonalnych, powstałych w pierwszym odruchu serca po stracie bliskiej osoby. Teraz dopiero uświadamiamy sobie, jak bardzo i głęboko bliskiej. W tamtych dniach kwietniowych nasz uniwersytecki dziedziniec nabrał niemalże sakralnego charakteru. Lublinianie przychodzili pod pomnik Jana Pawła II, żeby pokazać, że mają świadomość, kogo utracili. Głębszą refleksję ukazuje też napis, nieznanego autorstwa, który pojawił się na kamiennych płytach przy pomniku: „Znicze gasną, serca płoną dalej”. Właśnie. Żebyśmy nie zapomnieli o tym palaniu serc. I potrafili doceniać naszych Mistrzów, którym zawdzięczamy formację duchową i intelektualną. Pochylać się nad potrzebującymi pomocy, choć sytuację, w jakiej się znaleźli, czasem mamy pokusę oceniać z ludzkiego punktu widzenia jako przez nich samych zawinioną. Pięknie się różnić i szanować odrębność, jak Jürgen Moltmann, akcentując wspólne fundamenty i dziedzictwo.

Właśnie o tym mówi numer, który Państwu przedstawiamy.

*Beata Górka
redaktor naczelny*

Trudno podsumowywać dorobek uczonego. Trudno dokonać syntezy prac kogoś, kogo nadal twórcza myśl porusza i mimo lat upływających bynajmniej pióra nie zламаł, ni do szuflady go nie złożył. Trudno pisać o kimś, kto jako człowiek skromny, dyskretny i z pewną dozą autoironicznego dystansu przemierza swój osobisty szlak filozofowania. Jest zaprzeczeniem obrazu dumnie niosącego głowę, jak *le coque française*, filozofa przekonanego o nieprzemijalności swych dokonań, które to przekonanie nierzadko okazuje się być jedynie subiektywnym doznaniem solipsystycznej monady czy też imaginacyjnym przedstawieniem „pawia i papugi narodów”.

Trudno jednak nie zwrócić uwagi na Kogoś, kto życzliwie, choć w nie narzucający się sposób, otacza troską swoich studentów, wspierając ich roztropną radą w wejściu na samodzielną drogę myślenia; kto jest rzetelnym i pożądanym ze względu na celność swych uwag recenzentem prac dyplomowych maści rozmaitej; kto w swych publikacjach, z latami coraz krótszych i syntetycznie zwięzłych, dotyka spraw ważnych, a które nierzadko stanowią jeszcze „białe plamy” filozoficznych lądów, na których stopa myślącego wędrowca jeszcze nie została postawiona.

Przed trudnym zadaniem stają również piszący te słowa, bowiem w 1998 roku ukazała się księga pamiątkowa *Ratio et revelatio. Z refleksji filozoficzno-teologicznych*, przygotowana przez przyjaciół, współpracowników i uczniów Księdza Profesora Józefa Herbuta z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Opolu z okazji 65. rocznicy urodzin (*Ratio et revelatio. Z refleksji filozoficzno-teologicznych, Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Józefowi Herbutowi z okazji 65. rocznicy urodzin*, red. J. Cichoń, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1998). Wśród prac ofiarowanych Jubilatowi zostały zamieszczone dwa obszerne artykuły dotyczące jego poglądów filozoficznych, teologicznych i metodologicznych. Autorami tych opracowań są opolscy uczniowie: księża profesorowie Kazimierz Wolsza (*Problematyka metodologiczno-filozoficzna w pismach ks. prof. Józefa Herbuta*, 1998, ss. 15-30) oraz Jan Cichoń (*Z metodologii poznania teologicznego w pismach ks. prof. Józefa Herbuta*, 1998, ss. 31-50). Obaj autorzy dokonali bardzo szczegółowego i wszechstronnego opracowania poglądów Jubilata, rekonstruując zarówno jego metodologiczne, jak i merytoryczne dokonania

Księdzu Profesorowi Józefowi Herbutowi na 70-lecie w darze

nia w obu dyscyplinach. Ponieważ zasadnicze podsumowanie twórczości Księdza Profesora zostało zarysowane przez bardzo kompetentnych specjalistów, którzy kontynuują wytyczone przezeń kierunki myślenia filozoficzno-teologicznego, zdecydowaliśmy się jedynie na krótkie przedstawienie sylwetki Księdza Profesora w kontekście najważniejszych dokonań oraz w perspektywie naszych z nim osobistych kontaktów.

Tempus fugit, czas upływa i uroczysta godzina wybiła. Ksiądz profesor Józef Herbut kończy lat 70 i mija ponad lat 40 od czasu, gdy podjął się trudu pokornej służby u Pani Filozofii, dzielnie i sprawnie misję swą wypełniając. By zapytać strofą poety: „Kim jest ten dziwny nieznajomy, który przenika nas swym blaskiem”? Kim jest ów nieśpieszny przechodzień na ścieżkach prawdy?

Urodził się na Podolu, w Baryszu dnia 1 listopada 1933 roku. Okres wojny przeżył w rodzinnym Baryszu, a po zmianie granic w maju 1945 przyjechał z Rodzicami na Śląsk Opolski. Zamieszkał w Kluczborku, gdzie również ukończył szkołę średnią, uzyskując świadectwo dojrzałości w roku 1952. W tym samym roku rozpoczął studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Nysie-Opolu, które ukończył w 1957 roku przyjmując zarazem święcenia kapłańskie. Przez następnych pięć lat odbył uzupełniające studia specjalistyczne z filozofii teoretycznej na KUL (1957-1961), uzyskując pod kierunkiem ks. prof. Stanisława Kamińskiego magisterium z logiki w 1961 (*Analiza sylogizmu z terminami o znaczeniach analogicznych*), a w następnym roku stopień naukowy doktora filozofii na podstawie tezy *O formalnym ujęciu analogii metafizycznej*. Od 1962 objął wykłady z logiki, teorii poznania oraz ogólnej metodologii nauk w Wyższym Seminarium Duchownym w Nysie-Opolu. Przez kilka późniejszych lat był jedynym wykładowcą przedmiotów filozoficznych. W 1976 uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Hipotezy w filozofii bytu* (recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli ks. prof. Stanisław Kamiński, ks. prof. Edmund Morawiec i prof. Antoni

B. Stępień). Tytuł rozprawy – za sprawą chochlika redakcyjnego – został w druku zmieniony na *Hipoteza w filozofii bytu*, co przyczyniło się do nadania Księdzu Profesorowi powszechnie używanego przydomka, znanego gronu jego przyjaciół i znajomych oraz braci studenckiej. W tym samym roku przebywał w Monachium na stypendium badawczym i rozpoczyna kolejny etap zainteresowań filozoficznych, które ogniskują się na problematyce metody transcendentalnej w filozofii. Od października 1976 zostaje zatrudniony w Katedrze Metodologii Nauk i podejmuje wykłady na Wydziale Filozofii KUL z metodologii filozofii oraz logiki języka religijnego, dojeżdżając co dwa tygodnie do Lublina z Nysy-Opola. W roku 1984 otrzymuje nominację na stanowisko docenta, a trzy lata później na profesora nadzwyczajnego. W 1987 wydaje pracę *Metoda transcendentalna w metafizyce*. Jednocześnie po śmierci ks. prof. Stanisława Kamińskiego (1986) na prośbę Rady Wydziału Filozoficznego przenosi się na stałe do Lublina i zamieszkuje w kampusie na „Poczekajce”, gdzie pełni również funkcję kapelana profesorów i studentów, zyskując sobie sympatię i uznanie słuchaczy również i w tej dziedzinie, zwłaszcza jako analityczny (i niekiedy ironiczny) kaznodzieja o ciętym języku. Rok 1990 spędza w Monachium, gdzie kontynuuje badania nad transcendentalizmem w filozofii. W roku 1992 otrzymuje nominację na profesora zwyczajnego i zostaje mu powierzone kierownictwo nowoutworzonej Katedry Metodologii Filozofii na Wydziale Filozofii KUL. Jednocześnie od 1994 obejmuje Katedrę Filozofii Systematycznej i Historii Filozofii na Wydziale Teologicznym nowoutworzonego Uniwersytetu Opolskiego.

Tym sposobem kontynuuje wcześniejszą działalność dydaktyczną zaczęta w strukturach opolskiego WSD.

Ksiądz Profesor Józef Herbut pełnił wiele funkcji publicznych, był sekretarzem Sekcji Wykładowców Filozofii w Uczelniach Kościelnych w Polsce (1974-1996), jest kierownikiem Zakładu Logiki i Teorii Poznania na Wydziale Filozofii KUL, który to Zakład grupuje Katedrę Metodologii Nauk, Katedrę Metodologii Filozofii, Katedrę Logiki, Katedrę Podstaw Informatyki oraz Katedrę Teorii Poznania. Jest członkiem Redakcji Filozoficznej (od 1998) oraz członkiem Redakcji Naczelnej Encyklopedii Katolickiej (od 2001), długoletnim Redaktorem Zeszytów Naukowych KUL (redaktorem naczelnym w latach 2001-2003); a także członkiem stowarzyszeń naukowych m.in. Societas Etica (1977-1991), Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Filozoficznego (1998), Towarzystwa Naukowego KUL (od 1975, a od 1990 pełni funkcję członka Zarządu) oraz Lubelskiego Towarzystwa Naukowego (od 1987).

Ksiądz Profesor Józef Herbut skupia swe badania na następujących zagadnieniach:

- metodologia filozofii
- analityczna filozofia religii
- stosowalności logiki do filozofii
- metodologia poznania teologicznego.

Jako filozof, kultuwyuje swoiście pojęty minimalizm oraz krytycyzm i precyzjonizm metafizyczny. Cóż kryje się za tak sformułowanym określeniem? Chodzi tu o pewną postawę filozoficzną, która charakteryzuje stosunek Jubilata do problemów filozoficznych oraz sposobu ich możliwego rozwiązywania. Minimalizm, bo przy całej zna-

jomości filozofii klasycznej (klasycznej metafizyki arystotelesowsko-tomistycznej), na której się Ksiądz Profesor wykształcił, a którą zarazem wzbogacał analizą nowszych prądów filozoficznych, jest „urodzonym” sceptykiem. Ponad buńczuczne deklaracje przedkłada rzetelną analizę konkretnych problemów filozoficznych, by przywołać badane przez Księdza Profesora problemy analogii czy też hipotez w klasycznie rozumianej filozofii bytu oraz możliwości stosowania w jej obrębie logiki czy też analizy transcendentnej. Należy zarazem podkreślić, że każde z zagadnień, nad którymi praca stanowiła jeden z etapów żywota filozoficznego Jubilata miało istotne znaczenie dla projektu filozofii klasycznej. Nie było to zatem próżne i mało doniosłe przyczynkarstwo, ale precyzyjna analiza podstawowych kategorii określonego projektu filozoficznego. Analiza w duchu starej zasady *vetera novis augere atque perficere*. Przede wszystkim jest to „empiryczna”, a nie „deklaratywna” analiza podejmowanych problemów. Sądy o możliwych zastosowaniach *novis*, do *vetera* były zawsze starannie wyważone i wskazywały na ewentualne korzyści z tych zastosowań płynące jedynie warunkowo i w ograniczonym zakresie.

Dbałość o należytą poprawność w stosowaniu języka naukowego w filozofii i teologii znalazła praktyczne zwieńczenie w zredagowanym przez Profesora *Leksykonie Filozofii Klasycznej* [1997]. Nie będzie przesadą powiedzieć, że praca ta stanowi przystępną, precyzyjną, ujednoliconą kodyfikację terminologii oraz aparatury pojęciowej stosowanej w filozofii klasycznej. Z tego powodu opracowanie to można uznać za meta-filozoficznie opracowa-

ną wykładnię stanowiska tzw. filozoficznej szkoły lubelskiej. Edytorski i kodyfikatorski wkład Profesora Herbuta jest tu nie do przecenienia i stanowi niewątpliwie jeden ze wzniesionych przezeń *monumenta aere perenniora*.

Różne przyjąć można miary dóbrań filozoficznych. By swobodnie przywołać znane rozróżnienie profesora Władysława Tatarkiewicza na filozofów wielkich i bliskich, można powiedzieć, że wielkość Księdza Profesora wyraża się w tym, że demaskuje wszystkie uchybienia i pozorne rozwiązania tych, co to wielkimi się zwą. I w tym niezłomnym „czyszczeniu kanałów w Kościele bożym”, by przywołać Józefa M. Bocheńskiego konstatację o powołaniu metodologa, Ksiądz Profesor bliski jest piszącym te słowa. Za zaszczyt i przywilej sobie poczytujemy, że dane nam było w bliższy ze Znamienitym Jubilatem wejść kontakt i mieć możliwość czerpania ze skarba krytycznego i precyzującego myślenia filozoficznego w trakcie kilkuletniej współpracy z Księdzem Profesorem. Jednocześnie jest nam bliski w ostrożnym i hipotetycznym stawianiu i formułowaniu konkretnych problemów w filozofii. W tym tkwi wielkość filozofa zdającego sobie sprawę z ograniczeń samej materii i pewnej niewdzięczności (meta-)filozoficznych poszukiwań. Są one bowiem najczęściej jedynie cząstkowe, a wypracowane rozwiązania hipotetycznie przyjęte i przemijające. Za uczenie nas tej pokornej i realistycznej postawy w tym dniu uroczystym składamy Księdzu Profesorowi serdecznie podziękowania i życzymy *ad multos et plurimos annos!!!*

Tadeusz Szubka

Rafał P. Wierchośławski

VII Międzynarodowe Symposium Metafizyczne

Katedra Metafizyki KUL oraz Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu już po raz siódmy zorganizowały do- roczne międzynarodowe sympozjum metafizyczne z cyklu „Zadania współczesnej metafizyki”. Tematem wiodącym tegorocznych obrad, które odbyły się 10 grudnia 2004 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, był *Powrót do analogii w filozofii (U podstaw racjonalnego poznania rzeczywistości)*. Spotkanie zgromadziło przedstawicieli wielu ośrodków filozoficznych, w tym Fakultetu Teologicznego w Paderborn (Niemcy), Uniwersytetu w Trnawie (Słowacja), Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Ślą-

Analogia w filozofii

skiego, Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Swoje wystąpienia zaprezentowało 19 prelegentów.

Oficjalnego otwarcia sympozjum dokonał prof. dr hab. Józef Fert, prorektor KUL. Pierwsza część obrad *O racjonalnym poznawaniu świata* miała charakter plenarny. Otworzył ją wykład o. prof. dr hab. Mieczysława A. Krąpca (*Podstawowe przestrzenie uprawiania filozofii*), w którym zauważył on, że filozoficzne rozumienie rzeczywistego świata dokonuje się poprzez analogicznie wspólne ujęcia poznawcze, dotyczące każdego bytu i zarazem całokształtu bytowego. Ujęcia te w dziejach myśli filozoficznej przybierały postać obiektywistyczno-realistyczną lub subiektywi-

styczno-epistemiczną. Ujawniło się to, według o. prof. Krąpca, w alternatywnym odniesieniu do czterech zagadnień: (a) transcendentalia lub transcendentalizm, (b) kategorie lub kategorializm, (c) przyczyny lub emanacjonizm, oraz (d) analogia lub jednoznaczność. Kolejny wykład wygłosił ks. prof. dr hab. Andrzej Maryniarczyk (*Transcendentalia i pierwsze zasady fundamentu racjonalnego poznania świata*). Zaprezentował w nim teorię poznania świata opartą na tzw. transcendentaliach jako propozycję racjonalnego poznania, obejmującego byty konkretne, a zarazem całą rzeczywistość. W swoim wystąpieniu rozwinął zagadnienie początków problematyki transcendentaliów, ich determinacji oraz fundowania

► Analogia w filozofii

ojciec prof.
Mieczysław
A. Krapiec

przez nie podstaw racjonalnego poznania. Następnym prelegentem był prof. dr hab. Henryk Kiereś (*Poszukiwanie podstaw racjonalności poza kategoriami bytu, poznania i języka [w związku z tzw. przełomem postmodernistycznym]*). Celem jego wystąpienia była krytyczna analiza postmodernistycznej próby wyjścia z filozofią poza byt, poznanie i język oraz szukanie racjonalności bez fundamentów, czyli filozofii nie obciążonej tzw. hipoteką metafizyczną. Pierwszą część obrad zakończył wykład s. prof. dr hab. Zofii J. Zdybickiej (*Analogia i partycypacja w wyjaśnianiu rzeczywistości*), w którym prelegentka podjęła próbę uzasadnienia tezy, iż teoria analogii i jej pogłębienie w teorii partycypacji rozwiązują filozoficzny problem jedności i wielości bytów rzeczywistych (monizm-pluralizm).

Obrady drugiej części symposium, zatytułowanej *Formy analogicznego poznawania rzeczywistości*, odbywały się w czterech sekcjach:

1) Transcendentalia czy transcendentalizm, wykłady wygłosili prof. dr hab. Piotr Jaroszyński (*Transcendentalia a wartości*), ks. prof. dr hab. Jan Sochoń (*Transcendentalia a egzystencjały: filozoficzny protokół rozbieżności*), prof. dr hab. Wojciech Chudy (*Transcendentalność jako zasada poznawcza procesualizmu [bytowego]*), oraz dr Bogusław Paż (*Transcendentalizm i jego racjonalistyczne źródła*).

2) Obrady sekcji drugiej oscylowały wokół tematu *Kategorie czy kategorializm*. Złożyły się na nią wystąpienia o. dr. Petera Fotty (*Kategorie Arystotelesa i poznanie istniejącego świata*), prof. dr hab. Honoraty Jakuszko (*Aprioryczne kategorie Kanta a problem racjonalnego poznania świata*), prof. dr hab. Tadeusza Szubki (*Kategorie językowe a problem ra-*

cjonalnego poznania świata) oraz prof. dr hab. Stanisława Kiczuka (*Niektóre kategorie logiczne a poznanie rzeczywistości*).

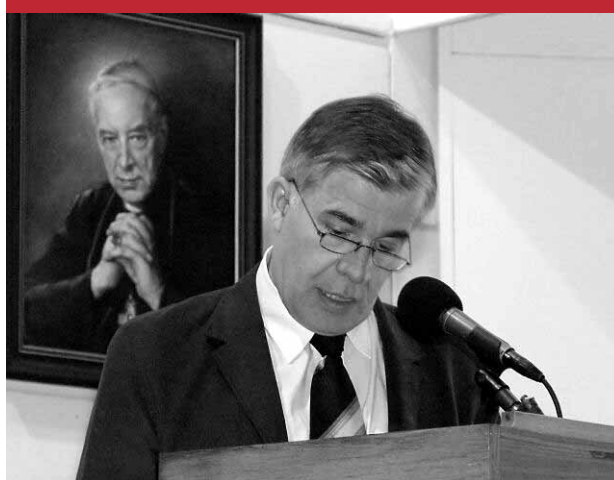
3) Kolejna sekcja obradowała wokół zagadnienia *Przyczyny czy emanacjonizm*. Wystąpili tu o. prof. dr hab. Edward I. Zieliński (*Problem emanacjonizmu w filozofii Plotyna*), mgr Paweł Gondek (*Znaczenie przyczyny celowej w przyczynowym poznaniu rzeczywistości*), prof. dr hab. Jan Czerkawski (*Zagadnienie przyczynowości w tradycji pokartezjańskiej*).

4) Prace czwartej sekcji skupiły się na temacie *Analogia czy jednoznaczność*. Swoje wykłady wygłosili kolejno dr Gabriela Besler (*Analogia i racjonalność a metoda filozofii realistycznej*), dr Paweł Skrzydlewski (*Analogia w determinacji praw ludzkiego działania praktycznego*), prof. dr hab. Henryk Kiereś (*Jednoznaczność-wieloznaczność czy analogia w teorii sztuki*), oraz dr Agnieszka Lekka-Kowalik (*Czy powrót do analogii we współczesnej filozofii?*).

Po obradach w sekcjach tematycznych, rozpoczęła się trzecia część symposium zatytułowana *O potrzebę analogii w filozofii*. Z racji, iż prace każdej z grup kończyły się dyskusją, rozpoczęto od ich podsumowania, którego dokonali przewodniczący poszczególnych sekcji. Następnie wykład pt. *Czy istnieje dziś potrzeba filozofii metafizycznej?* (*Dlaczego filozoficzna hermeneutyka nie jest w stanie zastąpić metafizyki*) wygłosił prof. dr hab. Berthold Wald. Zauważył, iż we współczesnej debacie na temat relacji umysł-mózg tzw. neurofilozofowie wzięli stronę behawiorystów, broniąc materializmu. W swoim referacie nie podjął jednak dyskusji z materialistyczną neurofizjologią, choć – jak sam stwierdził – zasadniczo każdy oponent materializmu musi być gotów to uczynić. Bronił natomiast tezy negatywnej, iż antymaterialistyczna, a zarazem antymetafizyczna hermeneutyka filozoficzna nie jest w stanie takiej dyskusji podjąć. W uzasadnieniu poruszył cztery kwestie: (a) przedstawił krótki szkic filozoficznej hermeneutyki (od Heideggera do Gadamera) w aspekcie jej stosunku do metafizyki; (b) wskazał niektóre konsekwencje odrzucenia klasycznej teorii prawdy; (c) rozważał rolę języka w arystotelesowskiej metafizyce w aspekcie analogii, oraz (d) wyciągnął wnioski – idąc za Josefem Pieperem – odnośnie do różnic między filozoficzną hermeneutyką i filozoficzną interpretacją.

Bogaty program symposium mógł z pewnością nie tylko spełnić oczekiwania uczestników, lecz przede wszystkim zainspirować do dalszych badań nad statusem analogii w filozofii. Pomocne w tym zakresie będzie ukazanie się drukiem materiałów z tegorocznych obrad, które miejmy nadzieję – wzorem lat ubiegłych – nastąpi w niedalekiej przyszłości.

ks. Paweł Tarasiewicz
Katedra Filozofii Kultury KUL

prof. Berthold Wald

Labirynty edukacji filozoficznej

XLVII Tydzień Filozoficzny KUL

W dniach 28 lutego – 3 marca w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbył się XLVII Tydzień Filozoficzny zatytułowany „Labirynty edukacji filozoficznej”. Tegoroczny temat podkreślał znaczenie problemu edukacji filozoficznej w szkołach na różnych poziomach nauczania. W ostatnim czasie pojawiają się propozycje wprowadzenia przedmiotu filozofii w szkołach średnich. Edukacja taka miałaby zapewnić rys ogólnej wiedzy filozoficznej wykładanej w sposób problemowy lub też systematyczny. W ramach Tygodnia Filozoficznego mówiliśmy o historii nauczania filozofii na przestrzeni dziejów – od obecności filozofii na uniwersytetach średniowiecznych, przechodząc do filozofii nauczanej obecnie. Pojawiły się próby określenia minimum programowego dla szkół, a także trudności związane z wprowadzeniem filozofii do systemu edukacyjnego młodzieży i z wyborem podręczników.

Jak sugeruje tytuł XLVII Tygodnia Filozoficznego poruszana problematyka była wieloaspektowa i wielopłaszczyznowa, dotyczyła także problemu obecności i umiejętności prezentowania problematyki filozoficznej na forum publicznym. Wskazano także na ważność problemów stricte filozoficznych podejmowanych w debatach filozoficznych w mediach, a także na aktualność problemów etycznych i filozoficznych w biznesie. Istotne było też zagadnienie wpływu wykształcenia filozoficznego na kształtowanie cech społecznosci oraz określenie potrzeby studiowania filozofii. Wielowymiarowość zagadnień filozoficznych obecnych w życiu społecznym stała się więc podłożem do pytania o to, jakie jest zapotrzebowanie na edukację filozoficzną i jaki jest jej charakter. Istotnymi są także pytania, dlaczego wykształcenie filozoficzne jest ważne i jakie dobro przynosi współczesnemu człowiekowi, jakie są strategie przekazywania wiedzy filozoficznej, jak filozofia wpływa na kulturę współczesną, jakie sprawności rozwija i jaką rolę społeczną pełni filozofia i filozof we współczesnym świecie.

Rozważania tegorocznego Tygodnia Filozoficznego rozpoczęły się określeniem różnych koncepcji filozofii i znaczenia filozofii w kulturze. Dokonał tego o. prof. M. A. Krąpiec w wykładzie zatytułowanym „Rola filozofii w kulturze”. O. prof. Krąpiec wskazał, że filozofia jest sposobem poznania dążącym do ostatecznego wyjaśnienia świata, a poznanie to odbywa się poprzez kontakt człowieka i jego skomunikowa-

wanych ze sobą zmysłów z obiektywną rzeczywistością. Podkreślił, że mimo, iż poznanie konkretnego człowieka jest subiektywne, to dotyczy transcendentnej rzeczywistości i nie jest z nią tożsame. Zrodziło to pytanie, co poznajemy: czy rzecz samą w sobie czy jej reprezentację? Odwołując się do myśli Św. Tomasza z Akwinu, wskazuje się na pojęcia rzeczy jako na „okulary pozwalające widzieć rzeczy” oraz umożliwiające poznanie rzeczywistości. Metafizyka ma badać cechy konstytutywne rzeczy poprzez poznanie, które nie jest jednoznaczne i odbywa się na drodze analogii.

O. prof. I. Zieliński poruszył kwestię miejsca filozofii w średniowiecznym uniwersytecie i charakter treści nauczanych na uniwersytetach w XIII wieku. Uniwersytety ówczesne powstawały między innymi dzięki recepcji literatury arabskiej i greckiej, ale też dzięki rozwojowi miast rozumianych jako wspólnota ludzi równych, zhierarchizowanych oraz wolnych. Zrzeszającym czynnikiem był także wspólny, obowiązujący wszystkich studentów język – łacina. Wydział filozoficzny był najliczniejszym kierunkiem, gdyż był koniecznym etapem do podjęcia dalszych studiów na wydziale prawa, medycyny lub teologii. W średniowieczu wypracowane zostało rozróżnienie filozofii i teologii, co także podkreślił w swoim wystąpieniu ks. prof. S. Janeczek. Prelegent rozważał koncepcje filozofii i sposoby jej upowszechniania na przestrzeni wieków. W starożytności filozofia uczyła żyć, skupiała się często na zagadnieniach etycznych i logicznych. W średniowiecznej dydaktyce kładziono nacisk na dysputy i ćwiczenia na tematy wyznaczone przez statuty. Był to czas triumfu filozofii jako kształcenia ogólnego, jednak pojawiła się też dekonstrukcja filozofii jako drogi eschatologicznej. Renesans doprowadził do logicyzacji filozofii. Pojawiły się reformy nauczania polegające na akcentowaniu filozofii moralnej w życiu człowieka. W nowożytności pojawiły się inne ośrodki edukacyjne poza uniwersytetami, a główne nurty nowożytne odwoływały się do tomizmu czy arystotelizmu. Pewnym novum w nowożytności stał się podręcznik, zastępujący komentarze do tekstów głównych charakterystycznych dla renesansu i średniowiecza. Filozofia w nowożytności scalała wizję rzeczywistości, często spletała się z nauką, ale też kształciła sztukę życia poprzez poruszanie problematyki społecznej i etycznej. Dalszą część histo-

ryczną przedstawił dr Jacek Wojtysiak referując nauczanie filozofii w Szkole Lwowsko-Warszawskiej w odniesieniu do współczesnych problemów nauczania filozofii. Szkoła ta wyznaczyła standardy polskiej filozofii i jej nauczania. Tezy dotyczące nauczania w Szkole Lwowsko-Warszawskiej można scharakteryzować następująco: filozofia odgrywa centralną, pośredniczącą rolę w kulturze, podstawową dyscypliną filozoficzną jest psychologia opisowa, wyjątkowe znaczenie w filozofii należy przypisać logice. Obecnie filozofia może pomagać w korelowaniu różnych działów kultury, a także w prowadzeniu dialogu między wiarą i religią. W dobie dzisiejszej należy skupić się na myśleniu krytycznym, kształcącym poprawne logicznie argumentowanie i myślenie. Pozwoli to na wykształcenie społeczeństwa demokratycznego i obywatelskiego poprzez filozoficzne formowanie charakteru młodych.

Prof. A. B. Stepień w swoim wystąpieniu zaakcentował cele nauczania filozofii wyrażające się w wypracowaniu krytycznego myślenia i dyskusowania, uświadomieniu specyfiki i doniosłości zagadnień filozoficznych oraz rozbudzeniu w uczniach samowiedzy poprzez podkreślanie zagadnień egzystencjalnych i moralnie doniosłych. O ryzyku nauczania filozofii w szkołach średnich mówił prof. J. J. Jadacki podkreślając karkołomne czynniki nauczania filozofii, takie jak niebezpieczeństwo indoktrynacji uczniów czy sceptycyzm dotyczący rozwiązania problemów filozoficznych wynikający z nauczania tego przedmiotu.

Drugą część, dotyczącą zagadnień praktycznych rozpoczęła swoim wykładem na temat „Dyskurs i konsens we współczesnej etyce” s. prof. B. Chyrowicz. Zagadnienia etyczne są tematem z dziedziny filozofii najczęściej pojawiającym się w mediach. Trudnością w debatach dotyczących problemów etycznych okazuje się niejednorodność poglądów samych filozofów, ale przede wszystkim różnorodność teorii moralności. Debaty medialne niewątpliwie kształtują opinię publiczną, często opierając się na statystykach, a – ze strony filozofii – na mylnie wysuwanej przesłance, że to, co technicznie jest dopuszczalne jest także dopuszczalne moralnie. Etycy często zapraszani są do debat społecznych w sytuacjach, w których mamy do czynienia z przypadkami określanymi jako dylematy moralne, gdzie często ociekuje się od nich jasnych i prostych od-

► Labirynty edukacji filozoficznej

powiedzi na pytania, które wydają się nierozstrzygalne. Etyk raczej będzie wskazywał możliwe ścieżki wyboru, niż dowodził racji konkretnego stanowiska, gdyż w sytuacji wyboru człowiek zawsze będzie się zmagał sam z pytaniem o słusność i dobro czynu.

Przedmiotem wystąpienia prof. R. Piłata było zagadnienie popularyzacji filozofii w mediach. Poruszanie takiej problematyki w mediach ma głównie na celu rozwój myślenia praktycznego. Myślą przewodnią było twierdzenie, że filozofia bazuje na aporetyczności tez filozoficznych. Filozofia według prof. Piłata jest ciągłą próbą radzenia sobie z przygodnością, dlatego problemy filozoficzne przedstawiane w mediach muszą być zrozumiałe dla szerokiego grona odbiorców i muszą wyrażać się w jasnym języku i siatce pojęciowej komunikowalnej dla wszystkich odbiorców dyskusji. Twierdzenie, że każdy człowiek jest w jakimś sensie filozofem, osobą poszukującą odpowiedzi na nurtujące pytania egzystencjalne, pociąga za sobą zagadnienie: czy każdy filozof jest mędrcem? Na to pytanie starał się w swoim wystąpieniu odpowiedzieć prof. J. Czerkawski. Rozwodził, jaką wartość można przypisać filozofii i zaznaczył, że nie powinna być ideologią. Filozofia powinna być mądrością pozwalającą na wykształcenie społeczeństwa bogatego w cechę mądrości. Taką mądrość mogłaby zagwarantować filozofia racjonalna i krytyczna, nawiązująca do klasyki myśli filozofii europejskiej.

Ścieżki edukacji filozoficznej nie zawsze prowadzą do wykształcenia nauczycieli szkolnych lub akademickich. Po studiach filozoficznych młodzi ludzie podejmują różne zajęcia stąd rodzi się pytanie o to, jaki wpływ na późniejsze życie ma edukacja filozoficzna? Czy można powiedzieć, że zdobyta wiedza filozoficzna ułatwia koegzystencję w społeczeństwie i funkcjonowanie na rynku pracy? Na te pytania staraliśmy się znaleźć odpowiedzi w kończącym XLVII Tydzień Filozoficzny wykładzie dr. J. Palikota, który jest przedsiębiorcą i absolwentem filozofii. Referat zatytułowany był: „Aktualność wartości filozoficznych i etycznych we współczesnym biznesie”. Pewne elementy edukacji filozoficznej i etycznej są niezbędne w prawidłowym funkcjonowaniu przedsiębiorstwa. Kondycja duchowa, rozumiana jako uwaga i zdolność koncentracji, jest niezbędnym czynnikiem budowania przedsiębiorstwa. Prostota, uczciwość oraz hermeneutyka, jako umiejętność odczytywania prawdziwych znaczeń rynku, pozwalają na analizę i właściwe działanie. Rozumienie świata oraz jego właściwy obraz, a także zdolność gromadzenia wiedzy i przetwarzania jej prowadzi do sprawności panowania nad rynkiem. Wykształcenie filozoficzne pomaga w kształtowaniu tych cech, może również pomóc w osiąganiu sukcesów zawodowych. Umiejętności, które wypracowuje filozofia, takie jak: wrażliwość na potrzeby drugiego człowieka, identyfikacja ich poprzez analo-

gię, właściwe sformułowanie problemu i umiejętność zdystansowania się do niego, internalizowanie wybranego systemu moralnego, a także świadomość własnej autonomii i myślenie krytyczne ułatwiają funkcjonowanie w społeczeństwie i często przyczyniają się do osiągnięcia sukcesu zawodowego.

Podczas Tygodnia Filozoficznego odbył się również panel dyskusyjny przedstawicieli Kół Naukowych z różnych ośrodków uniwersyteckich mający na celu wykazanie podobieństw i różnic nauczania filozofii na uniwersytetach polskich, a także próby wskazania na możliwe przeformułowania nauczanych treści filozoficznych.

Filozofia, a tym samym jej edukacja, wydaje się potrzebna w życiu codziennym, nie tylko filozofom. Filozofia funkcjonująca w społeczeństwie ma za zadanie otwieranie się na nowe płaszczyzny życia społecznego. Niemożliwość rozwiązania pewnych problemów społecznych bez odwołań do filozofii jest praktycznym argumentem, który prócz aporetyczności ważnych problemów filozoficznych gwarantuje jej nieśmiertelność. Dzięki wykształceniu filozoficznemu – człowiek poza samą „wiedzą dla wiedzy” – zdobywa sprawności logiczne, metodologiczne, a także etyczne, które niewątpliwie pomagają w wielu sytuacjach społecznych w życiu codziennym.

Magdalena Arnold

dr Janusz Palikot
i Sebastian Wawer

Konkurs Stypendialny Rektora KUL

Niewiele swojej uwagi poświęcamy trudnościom, z jakimi w dzisiejszym świecie spotyka się głos człowieka mówiącego o niewidzialnym świecie piękna, ducha, czy wartości moralnych. Głos ten, zanim nas dosięgnie, musi się przebić przez spiętrzenia hałasu, tyrady mówców publicznych, czy przez roztargnienia, jakie towarzyszą nam, gdy prowadzimy codzienny wysiłek z czasem. Ten głos podnosi się jednak, a w przypadku, jaki chcę przedstawić, jest to głos szczególny, bo należący do kilkorga ludzi młodych. Głosy te zmierzyły się z problemami, jakie zasugerowaliśmy w ramach Konkursu Stypendialnego Rektora KUL adresowanego do młodzieży ze środowisk polonijnych w Australii. Niektóre spośród nadesłanych prac zostały nagrodzone. Ich autorki stworzyły krótkie wypracowania, w których podnoszą głos w obronie własnej tożsamości religijnej i kulturowej.

Paulina Kaszubowska odpowiada na pytanie: „Jakie znaczenie ma dla Ciebie religia i co daje ci przynależność do Kościoła?”. Ukazuje religię, jako wiarę uhistorycznioną. Świadczą o tym krótkie odniesienia do dziejów Polski, przesycone poczuciem wdzięczności, że obecne w historii narodu chrześcijaństwo miało tak kulturotwórczy charakter. Mimo zastosowanych przez autorkę odległych czasowo odniesień – niektóre z nich biegną do Mieszka I – w centrum znajduje się podmiot piszący obecnie. To do niego odnoszone są dzieje Ojczyzny, chrześcijaństwo, orędzie moralne Kościoła. Paulina czuje, że jest wpisana w łańcuch tych zdarzeń i że ich ostatnie ogniwo doprowadzi „do apokaliptycznego spotkania z Bogiem”. Religia jawi się jej więc, nie tylko jako osadzona w historii, ale też jako ponadhistoryczna i wszystko ogarniająca rzeczywistość; obejmuje dzieje narodu i losy pojedynczej osoby: „Uważam, że religia nie jest tylko częścią mojego życia – moje życie jest tylko częścią religii” pisze autorka. Mimo takich makro odniesień – do początków, do historii, do apokalipsy – stara się ona powiedzieć, że w jej osobistym mikroświecie religia posiada podobny dynamizm, gdyż inspiruje ją do rozwoju osobowego. Daje temu dowód, gdy pisze: „Dzięki temu [dzięki wejściu w głąb religii] miałam okazję wzbogacić rozumienie mojego istnienia oraz umocnić mój religijny pogląd na życie, aby przeżyć je w sposób godny i spełnić moje powołanie, jako chrześcijanki (...)”. W tym kontekście ma dla niej znaczenie życie sakramentalne Kościoła: „Nie tylko bierzmowanie, ale chrzest święty

i Pierwsza Komunia Święta są etapami życia, do których wracam i do których też dążę, bo pozwalają mi rozszerzyć wiarę i żyć po chrześcijańsku”. Trzeba przyznać, że jest to przykład dojrzałej wiary w Kościół.

Podobnymi spostrzeżeniami na temat chrześcijaństwa inspirującego osobowość dzieli się z nami Daria Filipiak. Za temat obiera autorytet człowieka, który miał na nią największy wpływ. Tutaj inspiracje wiary i religii znajdują swoje wcielenie w postaci bł. Matki Teresy. O jej oddziaływaniu autorka pracy napisze: „Matka Teresa jest dla mnie autorytetem moralnym, ponieważ walczyła z plagami XX i XXI wieku: znieczulicą, aborcją, eutanazją, AIDS, którym przeciwstawiła się swoim przykładowym życiem”. Daria znajduje wiele analogii pomiędzy posługą Matki Teresy, a specyfiką swojej pracy. To znacząco ułatwia jej przeszczepienie cennych wzorców i inspiruje w pracy zawodowej: „(...) kocham moją pracę i pragnę brać wzór z Matki Teresy, pochylając się nad moimi pacjentami (...). Traktuję ich, jak moich najbliższych, zaprzyjaźniam się z nimi i dziękuję Panu Bogu za dar, że mogę ich zrozumieć i wczuć się w ich sytuację, oraz im pomóc”. Widać w tych wypowiedziach, że autorytet ubogiej zakonniczki z Kalkuty przekonywająco uczy przyjmowania innego punktu widzenia – uczy spojrzenia na rzeczywistość chorych i cierpiących przez pryzmat ich bolesnych doświadczeń. Dzięki temu otwiera się nowy horyzont nadziei nie tylko przed osobami potrzebującymi pomocy, ale przed świadczącymi pomoc. Dla autorki tą nadzieją jest drugi człowiek, z którym można wejść w swoistą komunię serc. Daje ona temu wyraz, gdy pisze: „Moim głównym wynagrodzeniem za czasami nie nazbyt łatwą, ani przyjemną pracę jest okazane mi zaufanie, zwierzenia moich pacjentów i ich serce”. Pozostaje w tym miejscu tylko wyrazić radość, że dojrzałe wzorce chrześcijańskiego życia w postaci biografii świętych, nie pozostają formą chrześcijaństwa retorycznego. Praca Darii jest dowodem, że głos świętych budzi rezonans i inspiruje do tego, by ci, którzy szukają autorytetu, sami się nim dla innych stawiali.

Kolejna praca, autorstwa Eleonory Paton, jest kronikarskim zapisem wędrówki młodego człowieka w poszukiwaniu kulturowej tożsamości. Człowieka, którego rodzina, w poczuciu oddalenia od Polski, przeszła na emigrację wewnętrzną. W praktyce oznaczało to decyzję o całkowitej separacji od szeroko rozumianej kul-

tury polskiej, czyli wykorzenienie z języka polskiego i rozmów o sprawach Ojczyzny. W pracy trudno odnaleźć decydujące motywy, dla których Eleonora na własną rękę próbowała (i czyni to dalej z pasją) odkryć dziedzictwo swoich rodziców. Być może na początku była to ciekawość świata, z którego przybyli rodzice, a może magnetyzm kultury, jaką nad Wisłą możemy się szczyścić. Z pewnością w późniejszym czasie miało na to wpływ polonijne środowisko Australii. Wypowiedź autorki może świadczyć, że ona sama, jak i osoby jej podobne, mogą wiele czerpać z pamięci historycznej. Co więcej, biorąc pod uwagę szerszy kontekst jej wypowiedzi, można przyznać, jak wiele Polonia może ofiarować innym obywatelom w kraju, który boryka się z problemem późno uzyskanej tożsamości.

Autorka jasno widzi, że odebranie jej możliwości odniesienia do przeszłości swoich przodków byłoby czymś, co groziłoby zubożeniem jej samej. Odkrywanie własnej tożsamości zakłada także dialog z przeszłością – z kulturą przodków – a wrażliwa młodzież, pozbawiona do niej dostępu, odczuwa to jako bolesne opustoszenie. Przede wszystkim jednak praca Eleonory jest budującym przykładem, jak wiele radości i dumy może dać pielęgnowanie tego, co stanowi przenośną część Ojczyzny: kultury, wspólnoty, języka, historii, religijności i zobowiązań wobec przyszłych pokoleń.

Nieco inny charakter ma praca Katarzyny Krysiak, która pisząc o „byciu nastolatką” odsłania przed czytelnikiem fascynację ulubioną postacią literacką. Jest nią główna bohaterka powieści Ania z Zielonego Wzgórza. Książkowa Ania jest ciekawym i wnikliwym portretem literackim, na tle którego Katarzyna kreśli wewnętrzny autoportret. Najbardziej podkreśla fakt, że inność, jaka w stosunku do otoczenia charakteryzowała Anię, nie była czymś, co ją usuwało na margines życia towarzyskiego, lecz była elementem osobowego decorum. To dodaje Katarzynie odwagi w pozostawianiu wierną swojej wierze i stylowi bycia we współczesnej kulturze, która bywa głęboko różna od klimatu wiary, rodzinnych przywiązań, czy obyczajów osoby duchowo wrażliwej.

Układ przemysłów Katarzyny przebiega według swoistego dekodowania wymyślonego skrótu C-Z-Ł-O-W-I-E-K. Pojawiają się zatem takie pojęcia, jak C-cząsteczka ziemi, Z-zaufanie, Ł-łaska życia, O-odwaga, W-wartości życiowe, I-intuicja, E-ewolucja, wraz z ich wyjaśnieniem. Słowo ewolucja wskazuje na

► Konkurs Stypendialny Rektora KUL

dynamizm rozwojowy, jaki jest wpisany w ludzką naturę. K-Katarzyna wydobywa z niej tę istotną treść, że kierunki wektorów rozwoju nie mają tej samej wartości i że każdy powinien mieć tego świadomość. Píše: „Problem polega na tym, aby «wydorosnąć» w odpowiednim kierunku. Dla niektórych dojrzałość to swoboda, alkohol, seks i narkotyki. Można jednak dokonać zupełnie innej ewolucji. Odnaleźć miłość, przyjaźń, zobaczyć bliźniego w drugim człowieku. Ujrzyć piękno tego świata i dobroć Boga”.

Optymizmem napawa fakt, że intuicje, poszukiwania i oceny młodych ludzi są zorientowane na ewangeliczne

wartości, osobowe spotkanie z Bogiem i ofiarną miłość drugiego człowieka. Cieszy też i to, że potrafią oni poprzez spiętrzenia szumów horyzontalnych przebić się, by usłyszeć i dostrzec odniesienia wertykalne – ukierunkowane na niewidzialny świat duchowego piękna, prawdy i dobra.

Oprócz trojga laureatów tegorocznej edycji Konkursu Stypendialnego Rektora KUL do Szkoły Języka i Kultury Polskiej na KUL uda się dodatkowo troje uczestników, dla których częściowe wsparcie udało się zdobyć wysiłkiem Towarzystwa Przyjaciół KUL w Australii. Wydaje się jednak, że sam udział w konkursie rodzi już

określone dobro. Jest nim konieczność przejścia przez lekturę, refleksję, ciszę i trud inicjowania procesu myślenia według wartości. Chwała więc tym, którzy zwyciężyli – tym, którzy w nagrodę przyjechali do Lublina na przełomie stycznia i lutego 2005 r., ale gloria też wszystkim uczestnikom i ich rodzinom!!! Serdeczne podziękowania ślę Towarzystwu Przyjaciół KUL – organizatorom konkursu – to także ich sukces. W przyszłym roku odbędzie się kolejna jego edycja i kolejna próba. Miejmy nadzieję, że równie owocna.

ks. Włodzimierz Wieczorek

* Pełny tekst niniejszego artykułu ukazał się na łamach „Tygodnika Polskiego” w Melbourne w grudniu 2004 r.

Raport z wizyty złożonej Towarzystwu Przyjaciół KUL w Australii i Nowej Zelandii w 2004 r.

Moja zeszłoroczna wizyta złożona Towarzystwu Przyjaciół KUL w Australii i Nowej Zelandii trwała od 6 września do 3 grudnia. Objęła ona siedem miast Australii: Adelaide, Melbourne, Canberra, Sydney, Brisbane, Surfers Paradise i Perth, oraz dwa miasta Nowej Zelandii: Wellington i Auckland. W większości przypadków terminy wizyt zaplanowane były tak, by kolejne niedziele przypadły na poszczególne miasta. Takie rozwiązanie stworzyło warunki do spotkania z możliwie największą grupą Polonii.

Dzięki wcześniejszym wizytom delegata Rektora KUL oraz zrozumieniu potrzeby wspierania naszej uczelni, z jaką można się spotkać w środowiskach polonijnych w tamtych krajach, większość lokalnych społeczności zdołała wypracować i utrzymać sprawnie funkcjonujące struktury TP KUL. Zeszłoroczna wizyta pozwoliła na odbudowanie struktur Towarzystwa Przyjaciół w Canberze oraz na umocnienie istniejących struktur w pozostałych miastach. Działalność lokalnych komórek TP dzięki wydatnemu poparciu ze strony duszpasterzy, jest systematyczna i angażuje parafian.

Z dużym zrozumieniem społeczności polonijnej przyjmowana była informacja, że działalność naszej lubelskiej wszechniczy w ogromnej mierze zależy od ofiarnej postawy wierzących. Znalazło to swoje potwierdzenie w donacjach składanych na KUL podczas Mszy św. i przy innych okolicznościach. Wygłoszone kazania, prelekcje czy organizowane panele dyskusyj-

ne były okazją do zapoznania naszych przyjaciół i sympatyków z aktualnościami z życia społeczności akademickiej. Duża ilość uczestników tych spotkań również potwierdzała żywe zainteresowanie działalnością naukową i kulturalną naszej uczelni.

Działalność TP KUL oraz inicjatywa wizyty delegata spotkały się z wielką życzliwością i czynnym zaangażowaniem Rektora Polskiej Misji Katolickiej w Australii i Nowej Zelandii – ks. Wiesława Słowika SJ oraz Prowincjała Towarzystwa Chrystusowego – ks. Tadeusza Przybyłaka TChr. W obrębie lokalnych wspólnot duszpasterskich nasza działalność mogła się opierać na wydajnej współpracy i gościnności księży kapłanów. Dzięki temu wizyty delegata były uprzednio ogłoszone w kościołach i wpisane w parafialny rozkład wydarzeń duszpasterskich.

Wszystkim wymienionym tu osobom, jak i ogromnej rzeszy pozostałych przyjaciół, sympatyków i ofiarodaw-

W sposób najbardziej bezpośredni w działalność Towarzystwa Przyjaciół zaangażowani są członkowie TP na czele z prezesami lokalnych zarządów. Bez współpracy wielu osób, które reprezentują: w Adelaide Maria Filipiak, w Melbourne Małgorzata Moszczyńska, w Canberze Małgorzata Miałkowska, w Sydney Ewa Potaczala, w Brisbane Krystyna Gierkowska, w Perth o. Tomasz Bujakowski, w Wellington Janina Chaber, w Auckland Jerzy Pisarek i Wanda Ellis, omówiona wyżej działalność nie byłaby możliwa. Dla lepszej koordynacji wspólnych działań zarządów lokalnych istnieje zarząd główny TP KUL w Australii i Nowej Zelandii, na czele którego stoi o. Tomasz Bujakowski OFM.

ców KUL, składam wyrazy wdzięczności za zaangażowanie na rzecz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Świadczy ono o głębokich pokładach dobroci i zrozumienia, że wspólne budowanie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, którego działalność na polu nauki, kultury i religii stanowią wcielenie wszystkiego, co najbardziej polskie, jest realizacją misji tej uczelni: służby Deo et Patriae – Bogu i Ojczyźnie.

ks. Włodzimierz M. Wieczorek

Delegat Rektora KUL

ds. kontaktów z Australią i Nową Zelandią

Jako delegat KUL korzystałem z gościnności duszpasterzy na plebaniach, bądź w domach zakonnych. Stąd wdzięczność należy się ks. Edmundowi Budziłowiczowi TChr i ks. Andrzejowi Kołaczkowskiemu TChr z Adelaidy, ks. Wiesławowi Słowikowi SJ, ks. dr. Eugeniuszowi Ożogowi SJ, ks. Zygmuntovi Łowickiemu SJ i ks. Ludwikowi Rybie SJ z Richmond w Melbourne; ks. Kazimierzowi Bojdzie TChr, ks. Henrykowi Zasiurze TChr i ks. Maksymilianowi Szura TChr z Keysborough w Melbourne; ks. Tadeuszowi Przybyłakowi TChr, ks. Zenonowi Broniarczykowi TChr i ks. Władysławowi Lisikowi TChr z Canberze; ks. dr. Antoniemu Dudkowi TChr, ks. Marianowi Szeptakowi TChr, ks. Wiesławowi Pawłowskiemu TChr, ks. Franciszkowi Feruga TChr, ks. Dominikowi Sobala TChr z Miller w Sydney; ks. Krzysztofowi Chwałkowi TChr i ks. Arturowi Boturowi TChr z Marayong w Sydney; ks. Stanisławowi Wronie TChr i ks. Grzegorzowi Gaweł TChr z Brisbane; o. Tomaszowi Bujakowskiemu OFM, o. Maciejowi Kaczmarczykowi OFM i o. Bolesławowi Smokowi OFM z Perth; ks. Bernardowi Bednarzowi z Wellington TChr i ks. Tomaszowi Nowakowi TChr z Auckland.

XXXII Sympozjum Katechetyczne KUL-UKSW

Katecheza a ekologia

W roku 2001 ukazały się trzy ważne dokumenty Kościoła Katolickiego w Polsce odnoszące się do katechezy. Dwa pierwsze: *Dyrektorium Katechetyczne Kościoła Katolickiego w Polsce* i *Podstawa Programowa Katechezy Kościoła Katolickiego w Polsce* zostały przyjęte podczas 313 zebrania plenarnego Konferencji Episkopatu Polski w Łowiczu 20 czerwca 2001 r. Trzeci to *Program nauczania religii* zatwierdzony przez Komisję Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski w Radomiu 20 września 2001 r.

W dokumentach tych odnajdujemy oryginalne polskie rozwiązania relacji pomiędzy nauką religii w szkole a katechezą. Zostało w nich podkreślone, że „nauczanie religii w szkole i katecheza wzajemnie się uzupełniają. W warunkach polskich, biorąc pod uwagę historyczne uwarunkowania oraz utwierdzoną przez ostatnie dziesięciolecia tradycję katechetyczną, należy szkolne nauczanie religii traktować jako część katechezy, tj. jako specyficzną formę katechezy” (PDK 82). Ważne przy tym jest, aby w szkolnym nauczaniu religii zachować podmiotowy charakter zarówno Kościoła, jak i szkoły. Szkolne nauczanie religii powinno więc wypełniać zarówno zadania postawione przez Kościół, jak i wybrane cele, wyznaczone przez szkołę. Stosunek nauczania religii wobec szkoły wyrażają relacje zarówno podporządkowania, jak i autonomii, gdzie podporządkowanie oznacza przede wszystkim włączenie katechety szkolnego w zakres odpowiedzialności za realizację planu wychowawczego i dydaktycznego szkoły. Jedną z nowości jest wprowadzenie korelacji treści i różnych ścieżek międzyprzedmiotowych. Korelacja (łac. *correlatio* – współzależność) w nauczaniu oznacza łączenie ze sobą treści należących do różnych przedmiotów nauczania. Jest to w praktyce dość ryzykowne, m.in. ze względu na to, że przyszli nauczyciele, także religii, nie przygotowują się podczas studiów do tego zadania, i często w pracy zawodowej opierają się na bardzo subiektywnym pojęciu korelacji. Sympozjum, które przybrało charakter warsztatów, uzupełniało wiedzę w tym zakresie i wiele dało studentom katechetyki KUL i UKSW.

Korelacja międzyprzedmiotowa w nowych programach uwzględnia te treści przedmiotów nauczania, które są interesujące z punktu widzenia celów katechetycznych nauki religii. Dokumenty zawierają propozycje zaczerpnięte z analogicznych dokumentów prawa szkolnego. Zostały przyjęte sformułowania zrozumiałe dla tych programistów oświatowych, którzy

z pozycji innych przedmiotów szkolnych chcieliby zaproponować nauce religii integrowanie treści. KEP przypomina również, że korelacja nauki religii z programami pozostałych przedmiotów oznacza, w zależności od konkretnego kontekstu szkolnego, nie tylko podejmowanie funkcji integrującej, ale niekiedy uzupełniającej lub polemicznej. Zostało również podkreślone, że stosowanie korelacji międzyprzedmiotowej jest pożądane zarówno ze względów dydaktycznych (łatwiejsze przyswojenie tych samych treści, które omawia się w różnych aspektach na różnych lekcjach), jak i wychowawczych (ukazanie uczniom jedności prawdy oraz szacunku do niej).

Problem edukacji ekologicznej na lekcjach religii był dotąd traktowany w sposób marginalny. Świadczy o tym choćby fakt, iż na rynku wydawniczym istniała do niedawna jedna pozycja proponująca katechezy ekologiczne. Została przygotowana przez pracowników Zakładu Ekologii Człowieka, absolwentów Filozofii Przyrody i Ochrony Środowiska (KUL 1993). Wyszli oni z założenia, że katecheci dzięki swemu wykształceniu i formacji religijnej mają dobre przygotowanie teologiczne do prowadzenia katechizacji, mogą mieć natomiast kłopoty z problematyką z pogranicza nauk humanistycznych i przyrodniczych. Stąd właśnie w tym podręczniku większy nacisk położono na te ostatnie. Była to pierwsza tego typu propozycja i przez długi czas jedyna. W ubiegłym roku na rynku wydawniczym pojawiła się propozycja programu katechez ekologicznych pt. „Łaskotani chrabąszcza wąsami. Po zielonym świecie z księdzem Janem Twardowskim”, pod redakcją A. Kalinowskiej i Z. Barcińskiego, wydana przez Ludową Spółdzielnię Wydawniczą. Ks. W. Sabik z KUL, analizując nową pozycję katechetyczną podczas XXXII Sympozjum KUL-UKSW zaznaczył, że w kształtowanie

właściwych postaw człowieka wobec przyrody, która jest dziełem Stwórcy, wpisuje się edukacja ekologiczna. Powinna więc ona znaleźć swoje miejsce także w katechetycznym nauczaniu Kościoła. Przywołując nauczanie Jana Pawła II, przypomniał jego słowa, że „istnieje pilna potrzeba kształtowania postawy odpowiedzialności ekologicznej: odpowiedzialności wobec siebie samych, odpowiedzialności wobec innych i odpowiedzialności wobec środowiska. Kryzys ekologiczny jest problemem moralnym. Zaangażowanie człowieka wierzącego na rzecz zdrowego środowiska wypływa wprost z jego wiary w Boga Stwórcę, ze świadomości skutków grzechu pierworodnego i grzechów osobistych oraz przekonania o tym, że został odkupiony przez Chrystusa. Szacunek dla życia i dla ludzkiej godności zakłada także poszanowanie dla stworzenia i troskę o nie, gdyż jest ono wezwane, by wspólnie z człowiekiem chwalić Boga”.

Podczas sympozjum dzieci ze Szkoły Podstawowej w Milanówku zaprezentowały inscenizację słowno-muzyczną „Stworzenie świata”, która jest owocem realizacji ścieżek międzyprzedmiotowych pomiędzy katechezą, przyrodą i muzyką. Kolejnym owocem wcielenia nowych dokumentów kościelnych i oświatowych w życie był film zrealizowany przez studentów UKSW poświęcony prezentacji katechez ekologicznej zatytułowanej „Dostrzec dary Boga sercem. Ekologia w katechezie”. Ks. prof. dr hab. S. Urbański, dziekan WT UKSW przemawiając do profesorów i studentów katechetyki KUL i UKSW podziękował nie tylko za przykład „historycznej” współpracy sekcji katechetycznych (XXXII sympozjum), lecz dziękował również za wielki wkład katechetów i katechetów w próbę kształtowania nowego typu nauczania w polskiej szkole.

ks. Andrzej Kiciński

Uczestnicy sympozjum w Warszawie

Inicjacja w trzecie tysiąclecie

Tydzień Eklezjologiczny
7-9 marca 2005

Wdobrze kiedy przywódcy państw Starego Kontynentu nie godzą się na przyjęcie w preambule konstytucji europejskiej odwołań do chrześcijańskich wartości, które przez dwa tysiąclecia kształtowały Europę, rodzi się pytanie o sens inicjacji chrześcijańskiej, która jest pierwszym krokiem na drodze do życia inspirowanego przez zasady religijne.

Poczucie odpowiedzialności współczesnych chrześcijan za kształtowanie teraźniejszego i przyszłego oblicza Europy sprawiło, że Koło Naukowe Teologów KUL podjęło w ramach XXXVII Tygodnia Eklezjologicznego problematykę inicjacji chrześcijańskiej. Temat sympozjum „Przekroczyć próg Kościoła. Wokół aktualności inicjacji chrześcijańskiej” miał skłonić uczestników do refleksji nad sensem rzeczywistości wiary, liturgii oraz nad współczesnymi sposobami przyjmowania nowych osób do wspólnoty Kościoła. Celem sympozjum było poszukiwanie nowych rozwiązań inicjacyjnych do jakich skłaniają wymagania współczesności i przyszłości.

Rozważania tegorocznego sympozjum dotyczyły trzech podstawowych zagadnień podejmowanych w kolejnych dniach: 1. Istota Kościoła a inicjacja, 2. Inicjacja chrześcijańska w tradycjach Kościołów, 3. Kontekstualność i aktualność inicjacji chrześcijańskiej. Zadanie prezentacji powyższych zagadnień podjęli w tym roku teologowie i duszpasterze z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie, a także pracownicy naukowcy naszej Alma Mater. Dopelnieniem przedpołudniowych wykładów i dyskusji były spotkania z ojcami i siostrami białymi, którzy wprowadzają w misterium wiary ludność Afryki oraz spotkanie z o. Markiem Rojszykiem OP jednym z duszpasterzy krakowskiej „Beczki” i jednocześnie duszpasterzem katechumenatu.

Po słowie powitania wygłoszonym przez prorektora prof. dr. hab. Józefa Ferta oraz przez prezesa Koła Naukowego Teologów Jolantę Niewierkiewicz rozważania podjął ks. dr Stanisław Haręzga (KUL). W referacie *Inicjacja chrześcijańska w Nowym Testamencie* prelegent sięgnął do ewangelicznych korzeni chrześcijaństwa, do czasów Jezusa Chrystusa i Apostołów. We wstępie ukazał zagubienie współ-

czesnych ludzi w rzeczywistości społeczno-gospodarczej oraz podkreślił potrzebę autentycznych świadków wiary, którzy dobrze ukazałyby chrześcijaństwo, do którego chcą zaprosić nowych wyznawców. Według prelegenta podstawową cechą inicjacji powinno być ukazanie nowości życia, jakie przynosi chrześcijańskie orędzie głoszone przez Jezusa. Celem inicjacji nie jest jedynie przystąpienie do pewnej grupy społecznej, ale wiążąca się z tym nadzieja zbawienia i życia wiecznego. Ewangelia jest podręcznikiem inicjacji, która prowadzi do wewnętrznego nawracania się i życia poprzez Eucharystię w jedności z Chrystusem. Ks. dr Haręzga podkreślał relację Mistrz – uczeń, która jest konsekwencją przyjęcia sakramentów inicjacyjnych.

W kolejnej prelekcji o. Marek Blaza SJ ukazał różnorodność modeli inicjacyjnych w czasach pierwotnych. Prelegent skoncentrował swoje wystąpienie przede wszystkim na instytucji katechumenatu, obrzędach inicjacji chrześcijańskiej oraz na praktykach inicjacyjnych w Kościele zachodniosyryjskim do IV/V wieku. O. Blaza odwoływał się szeroko do różnorodnych pierwotnych świadectw m.in. Tertuliana, Tradycji apostoelskiej, Dziejów Apostolskich, Didaskaliów, Orygenes, Jana Chryzostoma. Zdaniem prelegenta inaczej potoczyły się losy katechumenatu a inaczej losy inicjacji. Katechumenat, który na początku dynamicznie się rozwijał, stopniowo tracił na znaczeniu, aż po niemal całkowity zanik. Natomiast sakramenty inicjacyjne po ukonstytu-

owaniu określonej formuły nie straciły nic ze swej pierwotnej aktualności.

Problem inicjacji chrześcijańskiej na tle innych religii podjął ks. dr Stanisław Grodz SVD (KUL). Prelegent odwołując się do myśli rumuńskiego religioznawcy Miracei Eliadego podkreślał zanik prawdziwego wymiaru inicjacji chrześcijańskiej w cywilizacji zachodniej. Natomiast wspólnoty plemienne w Afryce uznają religie za główne źródło tożsamości dla człowieka. Ks. dr Grodz wyróżnił kilka najważniejszych aspektów inicjacji w religiach plemiennych: uzyskanie nowego statusu społecznego, zdobycie wiedzy o charakterze mądrościowym, przeżycie wstrząsu psychicznego i fizycznego, który prowadzi do uzyskania dojrzałości. Przedstawił także problematykę inicjacji profesjonalnej, która dotyczy szamanów, uzdrowicieli, władców.

Nawiązaniem do referatu o inicjacji w religiach plemiennych było popołudniowe spotkanie z Ojcami Białymi i Siostrami Białymi, którzy prowadzą misję wśród ludności Afryki. Podkreślali oni konieczność prowadzenia praktyk inicjacyjnych skierowanych do ludności krajów afrykańskich, których celem jest przede wszystkim budowanie Kościoła powszechnego. Wielkim zadaniem współczesnych chrześcijan jest gotowość do radykalnego pozostawienia wszystkiego, co wiąże się z rodziną, pracą, codziennym życiem i skierowanie swoich wysiłków na ukazanie ludzkości bogactwa życia z Chrystusem poprzez Eucharystię, do którego prowadzi właśnie praktyka inicjacyjna.

Głównym zagadnieniem drugiego dnia była inicjacja chrześcijańska widziana z perspektywy tradycji prawosławnej, katolickiej, i poreformacyjnej. Archimandryta prawosławnego klasztoru św. Onufrego dr Jerzy Pańkowski (ChAT) wskazał na zjednoczenie ducha ludzkiego i Ducha Bożego, jakie dokonuje się w inicjacji, której celem jest osiągnięcie Królestwa Bożego; dostąpienie łaski nieśmiertelności, zbawczej prawdy i wszelkich darów Ducha Świętego. Inicjacja w Kościele prawosławnym polega na jednoczesnym udzieleniu trzech sakramentów. Szafarzem zwyczajnym może być każdy kapłan. W niektórych przypadkach (np. konwersja) obrzęd może być sprawowany rozdzielnie. Chrzest udzielony w innej tradycji niż prawosławna jest ważny, udziela się więc jedynie sakramentu bierzmowania.

Nieco inaczej rysuje się rzeczywistość inicjacji chrześcijańskiej w Kościele katolickim, którą ukazał w kolejnym wystąpieniu ks. dr hab. Czesław Krakowiak prof. KUL. Tradycja katolicka także obejmuje trzy sakramenty inicjacyjne: chrzest, bierzmowanie oraz Eucharystię. Prelegent odwołując się do najnowszych dokumentów Kościoła dotyczących praktyk inicjacyjnych wskazał na specyfikę katolicką, która zaleca czasowe rozdzielenie chrztu i bierzmowania. Dopełnieniem chrztu udzielonego niemowlętom jest bierzmowanie, sprawowane, gdy kandydat osiągnie wiek młodzieńczy. W tradycji katolickiej sprawowanie obrzędu bierzmowania jest zastrzeżone dla biskupa w odróżnieniu od tradycji prawosławnej, w której obrzędów inicjacyjnych może dokonywać każdy kapłan.

Kościoły ewangeliczne – luterński i reformowany – które ukształtowały się w wyniku rozłamu w Kościele zachodnim w XVI w. zachowały dwa sakramenty inicjacji chrześcijańskiej: chrzest i Wieczerzę Pańską, o których w swej prelekcji mówił prof. Karol Karski, luteranin, wykładowca Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. W tradycji ewangelickiej chrzest jest pierwszym aktem włączenia do społeczności Kościoła. Akt drugi, zwany *confirmatio*, który nie jest zasadniczo uważany za sakrament, przyjmuje kandydat w wieku 14-16 lat i nabywa jednocześnie uprawnienia, na przykład do bycia ojcem lub matką chrzestną. Warunkiem koniecznym skuteczności sakramentów inicjacyjnych jest wiara człowieka. Według Marcina Lutra, do którego często odnosił się prelegent, bez wiary nie ma żadnego pożytku z chrztu. Chrzest dzieci pomimo niemowlęcego wieku jest ważny, ponieważ Bóg udziela dzieciom części Ducha św. Prof. Karski ukazał także poglądy współczesnych teologów protestanckich, między

innymi Karola Bartha (1886-1968), który opowiedział się za chrztem dorosłych oraz wyróżnił chrzest z Ducha i chrzest z wody. Pierwszy z nich jest wyłącznie czynem Boga, drugi „posłuszeństwem” człowieka wobec boskiego wezwania. Chrzest niemowląt pozbawiony jest według Bartha „wolnej decyzji człowieka”.

„Kontekstualność i aktualność inicjacji chrześcijańskiej” były rozważane podczas trzeciego i jednocześnie ostatniego dnia XXXVII Tygodnia Eklezjologicznego. Dopełnieniem dwóch poprzednich dni były rozważania koncentrujące się na ukazaniu inicjacji chrześcijańskiej na tle współczesnej kultury, a także wpływ inicjacji na życie codzienne chrześcijan. Ks. prof. Jerzy Szymik (KUL), członek Papieskiej Komisji Teologicznej przedstawił diagnozę dzisiejszego chrześcijaństwa i kultury. „Największą ciemnością naszej kultury i źródłem wszelkich innych mroków jest odrzucenie Boga (...) doświadczenie nieobecności Boga” stwierdził prelegent. Ateizm przyczynia się do powstawania mroków osobistych, kulturowych i cywilizacyjnych. Skutkiem „wygrażania ludzkości niewidocznemu Bogu” są sieroctwo w relacjach człowieka z bliźnim, z Bogiem, oraz strach i niepewność własnego istnienia, rozpacz złudzenie, śmierć. „Kłopot z bogiem powoduje kłopot z samym sobą (...) z życiem i z wolnością” podkreślał ks. prof. Szymik. Receptą na beznadziejność współczesnej kultury jest radykalny, stanowiący chrystocentryzm.

Ks. dr Paweł Mąkosa (KUL) ukazał w swoim referacie „Przyszłość katechezy inicjacyjnej”, wpływ praktyk inicjacyjnych na życie współczesnego chrześcijanina. Opierając się na najnowszych badaniach socjologicznych ukazał portret współczesnego katolika. Wśród młodzieży, która poprzez bierzmowanie jest w dużym stopniu związana z rzeczywistością inicjacji chrze-

ścijańskiej 68% deklaruje się jako wierzący, 40% systematycznie praktykuje, 9,5% całkowicie odrzuca praktyki religijne. 64% wierzy w zmartwychwstanie ciała, 50% młodzieży respektuje zasady moralne aż 62% jest zwolennikami aborcji i współżycia przedmałżeńskiego. Źródłami ogólnego spadku religijności są według prelegenta: brak więzi z Chrystusem wśród młodzieży, niedoskonały język komunikacji – niezrozumiały dla dzieci i młodzieży, brak nawiązania do wątków egzystencjalnych w tematyce katechezy oraz kryzys wiarygodności Kościoła. Ks. dr Mąkosa przedstawił propozycję odnowy, która powinna się dokonywać poprzez doświadczenie Kościoła bliskiego kulturowi, poprzez ruchy i stowarzyszenia religijne, katechezę parafialną oraz kursy ewangelizacyjne.

Zakończeniem XXXVII Tygodnia Eklezjologicznego była dyskusja panelowa moderowana przez kuratora Koła Naukowego Teologów dr Krzysztofa Mielcarka, w której wzięli udział prawie wszyscy prelegenci sympozjum. W toku dyskusji podkreślono szczególnie, że aby inicjacja chrześcijańska była skuteczna i aby owocowała w dalszym życiu systematyczną religijnością i przestrzeganiem zasad moralnych konieczne jest autentyczne świadectwo wiary i życia teologów, duszpasterzy, całej wspólnoty wierzących. Niezwykle istotny jest także język komunikacji, który powinien być dostosowany do współczesnego człowieka i nowych warunków kulturowych. Powinien prowadzić do czytelności przekazu, obustronnego dialogu i zrozumienia. Całość sympozjum zakończyła się wspólną Eucharystią uczestników XXXVII Tygodnia Eklezjologicznego. Jednocześnie organizatorzy zapraszają na kolejny Tydzień Eklezjologiczny, który odbędzie się w przyszłym roku.

Dariusz Kała, Paweł Sokołowski

Pamięć podstawą tożsamości

Iubelska premiera książki *Pamięć i tożsamość* Jana Pawła II

17 marca 2005 r. w Auli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego odbyła się oficjalna, lubelska premiera najnowszej i ostatniej zarazem książki Ojca Świętego Jana Pawła II *Pamięć i tożsamość*. Inicjatorem i głównym organizatorem tego wydarzenia było Koło Naukowe Teologów przy współudziale Instytutu Jana Pawła II KUL.

Do uczestnictwa w premierze książki *Pamięć i tożsamość* zaproszono prof. dr. hab. Jerzego Kłoczowskiego, ks. prof. dr. hab. Krzysztofa Góździa, ks. prof. dr. hab. Tadeusza Stycznia, ks. dr. Alfreda Wierzbickiego oraz wicemarszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Michała Kazimierza Ujazdowskiego. Premiera została podzielona na dwie części: pierwszą stanowiły wypowiedzi prelegentów, drugą poświęcono dyskusji nad przesłaniem książki.

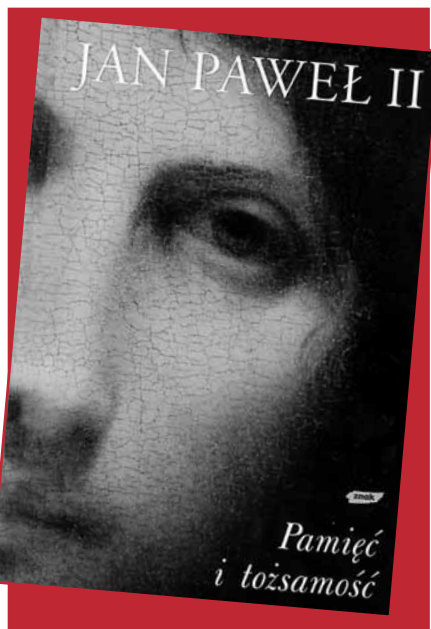
Gości oraz prelegentów powitał rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego ks. prof. dr. hab. Stanisław Wilk, który zwrócił uwagę na bogactwo przesłania Papieża, o czym świadczą promocje Jego najnowszej książki, odbywające się w wielu miejscach Polski i świata.

Radość ze spotkania wyraził w słowie wprowadzenia metropolita lubelski arcybiskup Józef Życiński. Ksiądz arcybiskup zaznaczył, że Ojciec Święty w swojej najnowszej książce snuje refleksję nad ideologią zła, której przejawem był „brunatny i czerwony totalitaryzm, obozy koncentracyjne i łagry”. W tym kontekście metropolita lubelski stwierdził, że książka *Pamięć i tożsamość* jest obszernym studium na temat *mysterium iniquitatis*. Arcybiskup podjął także wątek Polski i Europy, wskazując na wzajemne powiązania kulturowe. Zwrócił uwagę na papieskie „Nie lękajcie się!” i nazwał Ojca Świętego „ambasadorem Polski”.

W imieniu Koła Naukowego Teologów głos zabrali Dariusz Kała i Paweł Sokołowski. W swoim wystąpieniu przedstawiciele KNT skupili się na historii powstania książki i zaprezentowali jej tematykę. Wprowadzeniem do wystąpień prelegentów oraz próbą przybliżenia klimatu książki było odczytanie jej fragmentu przez sekretarza Instytutu Jana Pawła II Cezarego Rittera.

Jako pierwszy z prelegentów głos zabrał prof. dr. hab. Jerzy Kłoczowski (*Polska, Europa i Kościół w perspektywie historii w ujęciu Jana Pawła II*). Podkreślił

on, że książka Papieża jest świadectwem człowieka doświadczonego wiekiem XX. Prelegent zaznaczył, że historia jest cały czas obecna w *Pamięci i tożsamości* i jest ona niezmiernie ważna. Osobne miejsce zajęła kwestia obecności zła w historii. Profesor, idąc za myślą Ojca Świętego, stwierdził, że istnieje równowaga pomiędzy dobrem a złem, dobro trwa obok zła. Zdaniem prof. Kłoczowskiego współcześnie istnieje zbyt duża koncentracja uwagi na tym, co złe. Powoduje to zapomnianie o heroizmie dobra. Stwierdził też, że niesłuszne jest mówienie o wchodzeniu Polski do Europy, ponieważ Polska jest w Europie od chrztu Mieszka. Polska jest współtwórcą Europy. Nie można

wieć bać się Europy i Unii Europejskiej – kultura polska jest składnikiem tożsamości europejskiej. „Europa powstała z tego – powiedział – że połączyło się chrześcijaństwo i społeczeństwo”. Warunkiem przyszłości Europy jest dla prof. Kłoczowskiego transcendencja, która rodzi nadzieję.

Teologiczne spojrzenie na książkę *Pamięć i tożsamość* zawarł w wystąpieniu *Tajemnica Odkupienia* ks. prof. dr. hab. Krzysztof Góźdz, prodziekan Wydziału Teologii KUL. Skoncentrował się on na personalistycznym charakterze Odkupienia, które wybrzmiewa w najnowszej książce Ojca Świętego. Jak zauważył, w personalistycznej koncepcji Odkupienia nie ma miejsca na relację reistyczną, jest tylko i wyłącznie

nie *communio personarum*. Zdaniem ks. prof. Góździa cała nauka Jana Pawła II o Odkupieniu ma charakter etyczny. Można nawet – co podkreślił prelegent – mówić o teologii moralnego Odkupienia. Odkupienie jest własnym zadaniem człowieka i charakteryzuje je swego rodzaju dynamika, która wyraża się w pójściu za Chrystusem. Podobnie jak w wypowiedzi poprzednika, tak i w słowach ks. prof. Góździa wybrzmiał problem zła. Widziane z teologicznej perspektywy zło jest dopuszczone przez Boga po to, by dobro ubogaciło człowieka. Dobro natomiast ma opierać się na miłości Boga. W konsekwencji prelegent wskazał na współistnienie dobra ze złem oraz zaakcentował nowy element w stosunku do wystąpienia prof. J. Kłoczowskiego. Jest nim to, iż złu zostaje wyznaczona miara przez dobro. Innymi słowy, w książce *Pamięć i tożsamość* Odkupienie jest Bożą miarą wyznaczoną złu.

Problematyka świadectwa i miłosierdzia została poruszona w referacie ks. dr. Alfreda Wierzbickiego (*Świadek totalitaryzmu i miłosierdzia*). Zwrócił on uwagę na to, iż pytanie o pochodzenie zła w XX w. przybiera postać pytania o korzenie totalitaryzmu. Znaczną część swego wystąpienia prelegent poświęcił próbie zdiagnozowania podstaw systemów totalitarnych. Stwierdził, że totalitaryzm jest „duchową chorobą, spowodowaną destrukcyjną filozofią człowieka”. Duże znaczenie ma tu negacja obiektywnego porządku moralnego. Podkreślił też, że Papież wzywa w swej książce do odnalezienia metafizycznych korzeni kultury europejskiej. Zaznaczył, że u podstaw totalitaryzmu tkwi też pewna koncepcja wolności, która państwu daje władzę nad prawem. Kończąc swe wystąpienie ks. dr. Wierzbicki stwierdził, że prawda o miłosierdziu pozwala zrozumieć, kim jest człowiek dla Boga.

Państwo i patriotyzm były przedmiotem refleksji kolejnego prelegenta dr. Michała Kazimierza Ujazdowskiego, wicemarszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. Na wstępie zaznaczył on, że książka *Pamięć i tożsamość* jest kompendium myśli papieskiej, które swym zakresem obejmuje historię, Europę, patriotyzm i moralność. Kompendium to należy, zdaniem Ujazdowskiego, uzupełniać innymi książkami i encyklikami Ojca Świętego. W *Pamięci i tożsamości* Papież zawiera przesłanie dla demokracji, która winna respektować pod-

stawowe wartości. „Stosunek do prawa do życia – zaznaczył Ujazdowski – jest podstawowym kryterium etycznej oceny porządku demokratycznego”. Wicemarszałek Ujazdowski odniósł się do patriotyzmu, który jego zdaniem jest wezwaniem do przekroczenia progu obojętności wobec Ojczyzny.

Pierwszą część spotkania zakończyło wystąpienie ks. prof. dr. hab. Tadeusza Styczenia, który przedstawił krótką medytację nad tytułem książki. W ujęciu ks. prof. Styczenia tytuł ten wyraża „ludzkie sedno sprawy”, to swego rodzaju klucz, który może ocalić tożsamość pojedynczego człowieka, społeczności, narodu. Ks. prof. Styczeń zestawiał w swoim referacie Ludwiga van Beethovena, głuchego muzyka z Bonn, z Papieżem-niemową z Gemelli. Na zakończenie ks. prof. Styczeń stwierdził, że społeczność Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego jest zobowiązana do solidarności z papieżem „w tej godzinie”.

Drugą część lubelskiej premiery *Pamięci i tożsamości* stanowiła dyskusja. Jej przebiegiem kierowali o. Tomasz Dostatni OP oraz Monika Białek z TV PULS. W trakcie dyskusji jeszcze raz podkreślono pewną równowagę pomiędzy dobrem a złem w historii, o czym wspomniał prof. J. Kłoczowski. M. K.

Ujazdowski zauważył, że w książce obecna jest myśl o tym, iż demokracji można nadać pewien kształt i „dobry kierunek”. Niemniej jednak zaznaczył, że niepokojącym zjawiskiem jest problem ekskluzywizmu laikatów katolickiego, wyrażający się tym, że część katolików nie podejmuje koniecznych spraw natury społecznej, pu-

blicznej. Ks. prof. T. Styczeń dodał, że tytuł książki Ojca Świętego podejmuje tradycję obecności przy Bogu każdego dnia, zapoczątkowaną przez kardynała Stefana Wyszyńskiego. Ks. prof. K. Gózdź zwrócił uwagę, by nie zakrywać tego, kim się jest – dzięki temu można ocalić chrześcijańską tożsamość.

Paweł Sokołowski, Dariusz Kała

„Jesteście nadzieją, jesteście przyszłością tego uniwersytetu...”

Tymi słowami prorektora do spraw wychowania i dydaktyki prof. Józefa Fertę rozpoczęła się uroczystość wręczenia dyplomów MENiS za wyniki w nauce i zaangażowanie na rzecz społeczności akademickiej. Uroczystość miała miejsce 24 lutego 2005 r. w salo-

nach rektorskich. Dla wielu wyróżnionych tą prestiżową nagrodą była to zapewne pierwsza okazja, by móc zasiadać w miejscu gdzie przybywało tak wielu znakomitych gości naszej Alma Mater.

A oto osoby wyróżnione z poszczególnych wydziałów:

Marta Romaszko - Wydział Teologii
 Ewelina Rzeźnik - Wydział Teologii
 Zuzanna Kasprzyk - Wydział Filozofii
 Marcin Pomarański - Wydział Filozofii
 Jan Kamiński - Architektura krajobrazu
 Joanna Knot - Filologia klasyczna
 Agnieszka Radziszewska - Filologia romańska
 Joanna Podbielska - Wydział Prawa
 Szczepan Kowalik - Historia
 Piotr Ługowski - Historia sztuki
 Dorota Kiszczak - Ekonomia
 Katarzyna Ziętek - Ekonomia
 Julia Wyszomirska - Ekonomia
 Grzegorz Grela - Zarządzanie i marketing
 Jan Gałkowski - MISH
 Aleksandra Łoś - MISH
 Agnieszka Karaś - MISH
 Tomasz Knopik - MISH
 Kinga Nepelska - MISH
 Maksymilian Roszczyk - MISH
 Grzegorz Wenarski - MISH

W tym miejscu nie pozostaje mi nic więcej jak złożyć gratulacje stypendystom i życzyć dalszych sukcesów.

Marta Romaszko

Prof. Józef Fert – prorektor KUL z laureatami

W roku akademickim 2004/2005 w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim realizowano pierwszą edycję programu profilaktycznego, związanego z szeroko pojętą problematyką uzależnień, przeznaczanego dla studentów. Wśród wielu działań podjętych w ramach tego programu organizatorzy zdecydowali się też na tytaniczny wysiłek zorganizowania ośmiu dużych konferencji naukowych, poświęconych poszczególnym substancjom czy zjawiskom uzależniającym. Podczas obrad i dyskusji nie tylko ujmowano proces uzależnienia w całej jego złożoności, ale także przedstawiano alternatywy wobec uzależniającego zjawiska oraz sposoby radzenia sobie z uzależnieniem. Poniżej przedstawiamy relacje z konferencji dotyczących kolejno uzależnienia od: narkotyków, mediów i seksu.

Narkotyki

– szczęście czy zagrożenie?

Konferencja naukowa „Narkotyki – szczęście czy zagrożenie?” była trzecią z cyklu konferencji poświęconych uzależnieniom, które odbywały się w bieżącym roku akademickim w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Miała ona miejsce 2 grudnia 2004 roku w Auli im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Obrady rozpoczął Rektor KUL ks. prof. Stanisław Wilk, witając wszystkich gości i prelegentów. Ksiądz Rektor podkreślił w swej wypowiedzi aktualność i niezmierną doniosłość zagadnienia profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych.

Arcybiskup Józef Życiński zwrócił uwagę, że narkomani to „poranione dzieci epoki”, wobec których należy przyjąć postawę miłosiernego

Samarytanina, bez oczekiwania na podziękowanie i bez moralizowania „opatrzyć rany”. Pomoc osobom uzależnionym winna jednoczyć wszystkich „przedstawicieli Rzeczypospolitej wrażliwych dusz”, tak aby „opatrzenie ran” było jak najbardziej skuteczne.

Ważnym zagadnieniem jest zapobieganie sięganiu przez młodzież po substancje psychoaktywne. Wartość rodziny w profilaktyce narkomanii przedstawiła w swoim wystąpieniu Jolanta Kwaśniewska, Przewodnicząca Zespołu Doradców ds. Przeciwdziałania Narkomanii przy Sekretarzu Generalnym ONZ, gość honorowy konferencji. Zaakcentowała szczególne znaczenie „wychowania dzieci do dorosłości”, czyli przede wszystkim do odpowiedzialności za siebie i innych. Jest to ważne tym bardziej, że dzisiejszy świat niesie wiele zagrożeń (a wśród nich m.in. narkotyki). Dlatego nabycie przez dzieci kompetencji do bezpiecznego poruszania się we współczesności jest tak bardzo istotne. Znacząca jest tu rola ro-

dziców, którzy powinni zwracać uwagę nie tylko na to, co mówią do swoich dzieci, ale i na to, jak mówią i czy sami zachowują się zgodnie z tym, co deklarują. W wychowaniu najważniejsza jest miłość, ona stanowi drogowskaz w drodze przez życie. Brak wyrażania miłości i troski w rodzinie popycha dzieci w uzależnienia i poszukiwanie szczęścia w narkotykach. Wzajemna bliskość członków rodziny, kultywowanie tradycji, uczenie dzieci radzenia sobie z problemami, a nie rozwiązywanie ich za nie, są czynnikami zmniejszającymi ryzyko sięgania przez młodzież po substancje psychoaktywne. Błędem jest bagatelizowanie informacji o zagrożeniu narkomanią („mojej rodziny to nie dotyczy”). Jest to bowiem problem, który może dotknąć każdego.

W profilaktyce narkomanii doniosłą rolę ma do odegrania Kościół. Temu zagadnieniu poświęcił swą wypowiedź Biskup Antoni Długosz, Delegat Konferencji Episkopatu Polski ds. Młodzieży Nieprzystosowanej Społecznie. Według niego etiologia uzależnień leży przede wszystkim w braku wartości, panującym wśród młodych ludzi poczuciu osamotnienia i braku porozumienia ze starszymi czy poszukiwaniu „sztucznych rajów”. Podłoże narkomanii stanowi także relatywizm zasad, kult wartości ekonomicznych, konsumpcjonizm. Wobec takich uwarunkowań profilaktyka i resocjalizacja narkomanii jest problemem również duszpasterskim. Wyzwolenie z nałogu jest pełniejsze „przy współpracy z Chrystusem”, ponieważ narkomania to „choroba duszy”. W uwalnianiu od narkotyku bardzo pomaga doświadczenie wspólnotowe. Ważnym zadaniem Kościoła w profilaktyce uzależnień jest dobrze prowadzone duszpasterstwo rodzin, ponieważ to właśnie

bp Antoni Długosz, Jolanta Kwaśniewska, ks. Arkadiusz Nowak, Iwona Niewiadomska

w dysfunkcyjności systemu rodzinnego leży bardzo często źródło patologii. Obok tego istotne zadania ma wspólnota parafialna, która w wielu przypadkach może niejako „zastąpić” patologiczną rodzinę, np. poprzez prowadzenie świetlic dla dzieci, które go-dziwie wypełniają ich wolny czas, uczą kultury życia i przekazują właściwy system wartości. Specyficzne duszpasterstwo powinno być skierowane do już uzależnionych. Trzeba „iść pośród nich” (np. na koncertach), cierpliwie zdobywać ich zaufanie, budzić wiarę w możliwość uratowania życia. Wielką troską należy otoczyć także rodziny narkomanów. Takie działania Kościoła wymagają bardzo dobrego przygotowania, którego ważnym elementem jest odpowiednia formacja kleryków w seminariach duchownych.

Obok rodziny i Kościoła ważną rolę w przeciwdziałaniu narkomanii pełni społeczeństwo, o czym mówił kolejny prelegent – ks. Arkadiusz Nowak z Krajowego Centrum ds. AIDS. Podkreślił, że w walce z narkomanią istotne są postawy zarówno konkretnych ludzi, jak i całych instytucji. Ze względu na postrzeganie problemu i podejmowane działanie wyróżnił trzy rodzaje postaw społecznych:

Postawa bierna („nie widzę, nie działam”) – jest bardzo silnie zakorzeniona w społeczeństwie polskim, pogłębiane przez stereotypy o narkomanii i narkomanach. Powoduje, że ludzie nie chcą nawet zdobywać informacji o uzależnieniach. Wielką rolę w przezwyciężaniu bierności pojedynczych osób i instytucji mają do odegrania środki masowego przekazu.

Postawa zachowawcza („widzę, ale nie działam”) – zakłada brak reakcji, co wspiera proces uzależnienia. Czasami taka postawa mylona jest z tolerancją. Jednak granicą tolerancji jest krzywda wyrządzana przez odmiennosć, dlatego narkomanii, jako bezsprzecznie krzywdzącej, tolerować nie można.

Postawa aktywna („widzę i działam”) – działanie to walka z problemem, ale nie z osobami nim dotkniętymi. Ważna jest w tym postawa ludzi z najbliższego otoczenia, czy osób publicznych, która może zachęcać do działania.

Środowiskiem, w którym dzieci i młodzież spędzają wiele czasu i które wywiera na nie duży wpływ, jest szkoła. Jej zadania w zapobieganiu narkomanii przedstawiała nadkomisarz Lidia Woć, wieloletni pracownik Komendy Głównej Policji, Członek Rady ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Najważniejszym z nich jest stworzenie jasnego, konsekwentnego i podanego do publicznej wiadomości systemu norm i zasad obowiązujących w szkole, które będą dotyczyć nie tylko uczniów, ale też nauczycieli i wszystkich pracowników danej placówki (np. zakaz palenia). W takim rozumieniu zadań szko-

ły pierwszeństwo przed nauczaniem ma wychowanie. Ważne jest to tym bardziej, że narkotykami mogą być również substancje powszechnie używane i dostępne – stąd nie należy zakazywać, lecz wychowywać w ten sposób, by dziecko samo nie chciało sięgnąć po narkotyk.

Zjawisko narkomanii i sposoby jej przeciwdziałania na terenie Lubelszczyzny przedstawiła Elżbieta Sere-dyn, Ekspert Regionalny w Dziedzinie Narkomanii, Kierownik Oddziału ds. Uzależnień Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Z przedstawionych danych wynikało, że substancji psychoaktywnych używa i eksperymentuje z nimi stosunkowo dużo nastolatków, natomiast bardzo mało uzależnionych się leczy. W województwie lubelskim pomocy udzielają m.in.: poradnie leczenia uzależnień, punkty konsultacyjne, organizacje pozarządowe, oddział detoksykacyjny, ośrodek Monar, punkty metadonowe. Podkreślono, że współdziałanie podmiotów walczących z narkomanią w zasadniczy sposób zwiększa skuteczność zmagania.

Ważnym punktem konferencji było świadectwo osoby uzależnionej od narkotyków, która pokonała nałóg. Jej wypowiedź traktowała o początkach „wchodzenia w piekło uzależnienia”, stopniowym „pograżaniu się”, o skutkach zażywania oraz o leczeniu.

Na koniec ks. Dariusz Sikorski z Katedry Psychoprofilaktyki Społecznej Instytutu Psychologii KUL przedstawił kolejną książkę z towarzyszącej konferencji serii wydawniczej „Uzależnienia: fakty i mity”. Tak jak konferencja, książka porusza problematykę uzależnienia od narkotyków, a jej autorami są Iwona Niewiadomska i Piotr Stanisławczyk. W prezentowanej pozycji zwrócili oni uwagę na specyfikę działania różnych rodzajów narkotyków, mechanizmy uzależnienia i szkody powodowane przez środki psychoaktywne. Wiadomości te mogą służyć pomocą zarówno specjalistom, rodzicom, wychowawcom, duszpasterzom, jak i młodzieży zainteresowanej tą problematyką.

Podsumowania obrad dokonała dr Iwona Niewiadomska. Po sesji plenarnej odbyły się zajęcia warsztatowe.

Małgorzata Pietruszka

Organizatorami konferencji byli: Instytut Nauk o Rodzinie KUL, Katedra Psychoprofilaktyki Społecznej Instytutu Psychologii KUL, Uniwersyteckie Centrum Studiów Podyplomowych i Doskonalenia Zawodowego KUL, Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Uzależnionym „Agape”, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie, Krajowe Centrum ds. AIDS, Niezależne Zrzeszenie Studentów KUL, Koło Naukowe Studentów Psychologii. Honorowy patronat nad obradami objęli: Wielki Kanclerz KUL JE Abp Józef Życiński, Rektor KUL JM ks. prof. Stanisław Wilk, Lubelski Kurator Oświaty Waldemar Godlewski oraz Prezydent Miasta Lublina Andrzej Pruszkowski. Konferencję prowadziła dr Iwona Niewiadomska z Katedry Psychoprofilaktyki Społecznej, Pełnomocnik Rektora KUL ds. Profilaktyki.

Media

– szczęście czy zagrożenie?

Mass media stanowią współcześnie jeden z najważniejszych czynników wpływających na kulturę społeczną, postawy ludzi, wychowanie dzieci i młodzieży. Ich szerokie i różnorodne oddziaływanie ma aspekty zarówno pozytywne jak i negatywne. Badania, dotyczące wpływu treści medialnych na człowieka, podejmowane są na gruncie wielu nauk. Ich naczelnym celem jest dostarczanie rzetelnej wiedzy na temat zagrożeń, jakie może nieść niewłaściwe korzystanie z mediów. Taki też cel postawili sobie organizatorzy czwartej z comiesięcznych konferencji zorganizowanej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

Konferencja zatytułowana *Media – szczęście czy zagrożenie?* odbyła się 13 stycznia 2005 roku. W tematykę konferencji wprowadził uczestników ks. prof. Stanisław Wilk. Zwrócił uwagę, iż we współczesnym świecie media uczą, informują i wychowują. Ich pozytywnej roli nie sposób przecenić, lecz jednocześnie nie można nie przyznać racji tym, którzy twierdzą, że ekspansja mediów wywiera szkodliwy wpływ na funkcjonowanie osób i grup. Dotyczy to przede wszystkim konsumpcyjnego stylu życia, popularyzacji zachowań destrukcyjnych czy też utraty kontroli nad własnym zachowaniem. Rektor KUL podkreślił, iż każdy powinien stawiać sobie pytanie jak racjonalnie korzystać z mediów. Dotyczy to zwłaszcza osób które mają wpływ na wychowanie młodych ludzi.

Konferencja składała się z czterech części. Objęła wykłady, prezentację alternatyw, dyskusję panelową z udziałem słuchaczy i warsztaty.

Do części wykładowej zaproszeni zostali: ks. bp dr Adam Lepa, Jan Dworak – prezes TVP i ks. abp prof. Józef Życiński.

Ks. bp Adam Lepa zatytułował swoje wystąpienie *Uzależnienie od mediów*

– *etiologia i skutki* i podzielił je na trzy części:

- 1) czym jest uzależnienie,
- 2) jakie są jego przyczyny,
- 3) jakie są skutki tego uzależnienia.

Prelegent zaznaczył, że na obecność uzależnienia od mediów wskazują już same terminy używane w języku potocznym takie jak *telemaniak*, *siecioholik* czy *kult Internetu*. Zdefiniował omawiane uzależnienie jako stan, gdy osoba nie może obejść się bez telewizji czy sieci, a odstawienie wywołuje u niej agresję lub niezadowolenie. Uzależniające korzystanie z mediów pochłania tak wiele czasu, że brakuje go na wypełnianie codziennych obowiązków w domu czy w pracy. W poszukiwaniu etiologii uzależnienia od mediów nie można poprzestać na stwierdzeniu, iż winne są jedynie media. Sam proces uzależnienia jest wypadkową wielu czynników np. postaw jednostki, niedostatku wpływu rodziny, deficytu zainteresowań, obniżonego poczucia obowiązkowości czy niskiego stopnia kreatywności. Media są ważnym nośnikiem treści, ale poznanie procesu uzależnienia wymaga spojrzenia na czynniki pośredniczące: naturalne dążenie człowieka do przyjemności, odsuwanie od siebie uciążliwej rzeczywistości, skłonność do powtarzania sytuacji przyjemnych. Skutki uzależnienia widoczne są najbardziej w sferze społecznej jako zaniedbania w obowiązkach, osłabienie więzi międzyludz-

kiej, osłabienie komunikacji oraz w sferze osobowościowej jako zmniejszenie wrażliwości na krzywdę, ograniczenie kreatywności i ograniczenie odbioru dydaktyki i ewangelizacji. Prelegent zakończył swoje wystąpienie zachęcając do prowadzenia i publikowania badań w omawianej dziedzinie. Wyraził nadzieję, że sama telewizja publiczna podejmie działania profilaktyczne i terapeutyczne.

Misję telewizji publicznej przedstawił Jan Dworak, prezes TVP. Wyjaśnił, jak należy rozumieć misję telewizji publicznej, a także przedstawił zobowiązania jakie podejmuje telewizja publiczna wobec dzieci i młodzieży. Opierając się na regulacjach dotyczących młodych odbiorców stwierdził, iż telewizja publiczna powinna oferować programy cechujące się pluralizmem, równowagą, niezależnością oraz wysoką jakością. Jednak odpowiedzialny nadawca prócz wymienionych powyżej zaleceń staje przed następującymi prawdami:

- poczuciem świadomości szkód, jakie w świadomości młodych ludzi mogą wyrządzić sceny drastyczne;
- przekonaniem, że każdy program dla dorosłych jest oglądany przez dzieci i młodzież;
- istnieniem deficytu wzorców realizowania programów dotyczących treści kontrowersyjnych.

ks. Akadiusz Nowak i Kamil Durczok oblegani przez łowców autografów

Cytując Nilla Postmana prelegent odniósł się do jego książki *Disappearance of childhood*, w której autor udowadnia, że dzieciństwo jest stanem zanikającym. W tym szczególnym czasie mały człowiek był kiedyś chroniony przed negatywnym wpływem społeczeństwa. Jednakże czas ten łączył się ze słowem drukowanym, wymagającym umiejętności jego odbierania. Telewizja natomiast nie wymaga skomplikowanych umiejętności odbioru. Podaje obrazy gotowe i wprowadza dziecko w brutalny świat dorosłych.

Odnosząc się do kompetencji i odpowiedzialności twórców i nadawców telewizyjnych nie można uniknąć pewnych kontrowersji. Zwłaszcza telewizje komercyjne ujmują kontakt z dzieckiem bardzo liberalnie, jako kontakt z małym konsumentem. Naczelnym dobrem powinno być dobro dziecka, troska o jego prawidłowy rozwój fizyczny i psychiczny. Taki cel przyświecał twórcom oznaczeń graficznych pojawiających się na ekranie telewizora.

Mając świadomość delikatnej relacji TV – dziecko trzeba unikać infantylizacji przekazu, ale też dostosować go do specyficznych możliwości odbiorcy. Dzieci jako widzowie muszą mieć zagwarantowaną troskę o ich dobro, ale powinny też być przygotowywane do życia w społeczeństwie w duchu wolności i solidarności z innymi ludźmi. O ustalenie relacji między dzieckiem a mediami powinni zadbać rodzice, nauczyciele i wychowawcy.

Kolejny prelegent ks. abp prof. Józef Życiński postawił zebranych pytanie o znaczenie mediów dla rozwoju człowieka. Ukazał sprzężenie zwrotne między mediami a poziomem kultury oraz stwierdził, że należy skupiać się nie tylko na zagrożeniach jakie niosą media, lecz także na szansach jakie nam dają i wyzwaniach jakie przed nami stawia-

ją. W dzisiejszych czasach łatwo jest być pesymistą, gorszyć się i rzucać gromy. Świat stał się globalną wioską, w której panuje anonimowość, a bezimienny tłum, sprzedając rzeczy prymitywne czy tendencyjne jest zagrożeniem dla przeciętnego odbiorcy. Jednak warto zwracać uwagę na aspekty pozytywne korzystania z mediów, takie jak:

- szybkość przepływu informacji,
- otwarcie na wymiar historii (dostęp do prawdy),
- dużą rolę mediów w kształtowaniu postaw etycznych.

Ks. abp prof. Józef Życiński podkreślił, iż nie możemy stać się społeczeństwem kierującym się regułą zysku. Musimy dołożyć natomiast wysiłków, by wydobyć to, co najlepsze z rewolucji technicznej i działać tak, by szły za nią dobre wybory moralne.

Drugą część konferencji rozpoczął występ Dziecięcej Orkiestry Dętej przy Szkole Podstawowej im. W. Witosa w Motyczu pod batutą Antona Szaszakowa. Dzieci przedstawiły kilka standardów muzyki popularnej, co zyskało ogromną aprobatę uczestników konferencji. Podziw dla wspaniałego wykonania i zaangażowania dzieci i opiekunów grupy wyrażony został przez owację na stojąco.

Następnie swą działalność zaprezentowały grupy działające w ramach akademickiego Wolontariatu Studentów KUL: Bez granic, Spinacz, Telefon SOS, Skrzynka SOS, Skrzynka e-mailowa SOS, Uczelnia – zszywacz, Akademiki, Bezpieczny student, Grupa Informacyjno-Artystyczna. Do podejmowanych przez nie zadań należy zarówno pomoc studentom w sytuacjach trudnych czy kryzysowych, jak też polepszenie bezpieczeństwa na uczelni, w akademikach i na miasteczku akademickim oraz integracja studentów różnych lat, kierunków i narodowo-

ści. Prezentacje grup wolontariatu miały formę wystąpień, pokazów multimedialnych, a nawet krótkich filmów.

Do części trzeciej zaproszeni zostali: ks. Arkadiusz Nowak (Krajowe Centrum ds. AIDS), Kamil Durczok (dziennikarz TVP), Maciej Iłowiecki (dziennikarz, publicysta) i Jacek Wnuk (Lubelskie Centrum Wolontariatu). Poprowadzili oni dyskusję, poruszając takie kwestie, jak: typowe postawy wykreowane przez media, pozytywne i negatywne aspekty profilaktyki medialnej, pomoc mediów w kreowaniu siebie, profilaktykę w dziedzinie informacji medialnej.

Na zakończenie sesji plenarnej odbyła się prezentacja kolejnej książki z serii *Uzależnienia. Fakty i mity*, pt. *Media* autorstwa mgr Joanny Chwaszcz, mgr Małgorzaty Pietruszki i ks. mgr Dariusza Sikorskiego SDS. Prezentacji dokonała mgr Joanna Chwaszcz. Książka ta przedstawia zebraną dotychczas wiedzę na temat uzależnienia od mediów. Omówiono w niej funkcje poszczególnych mediów i specyfikę ich oddziaływania. Mediom najczęściej przypisuje się funkcje: informacyjną, edukacyjną, rozrywkową i opiniotwórczą. Oprócz tego wskazuje się też często na rolę identyfikacyjną, socjalizacyjną, propagandową, kontroli społecznej, upowszechniania sztuki. Funkcja informacyjna polega na zaspokajaniu potrzeby i prawa człowieka do informowania i bycia informowanym. Jej realizowanie jest formą dialogu między nadawcą i odbiorcą. Funkcja opiniotwórcza polega na kształtowaniu przez środki masowego przekazu opinii publicznej w różnych dziedzinach życia. Opinia publiczna to wspólny, zbiorowy sposób myślenia i odczuwania danej grupy społecznej żyjącej w konkretnym miejscu i czasie. Funkcja edukacyjna jest realizowana poprzez przekazywanie i popularyzację wiedzy. Funkcja rozrywkowa polega na oferowaniu widzom przyjemności i odpoczynku. Jeśli środki masowego przekazu dobrze pełnią swoje funkcje, przyczyniają się do rozwoju osoby, poznania świata, poszerzania horyzontów.

W prezentowanej książce ukazano też kryteria diagnostyczne służące rozpoznawaniu uzależnienia od środków masowego przekazu. Uzależnienie to stan osoby zależnej od kogoś lub czegoś. Zależność ta może mieć postać zależności fizycznej i/lub psychologicznej. W związku z tym uzależnienie od mass mediów można zaliczyć do uzależnień czynnościowych o charakterze psychicznym. Jest to zaburzenie samoregulacji, gdyż to nie człowiek, ale nagradzająca siła czynności staje się głównym czynnikiem motywacyjnym. Książka obala także wiele fałszywych przekonań funkcjonujących dziś w spo-

Media

– szczęście czy zagrożenie?

leczeństwie a dotyczących gier komputerowych i Internetu, telewizji i prasy.

Sesja warsztatowa objęła dwanaście warsztatów prezentujących działania alternatywne w stosunku do nadmiernego korzystania z mediów. Warsztaty dotyczyły między innymi:

- sposobów aktywizacji młodzieży
- kształtowania umiejętności zarządzania czasem wolnym
- rozpoznawania manipulacji w środkach masowego przekazu
- możliwości zagospodarowania czasu wolnego w rodzinie
- technik szybkiego czytania
- aktywności fizycznej jako sposobu na nudę

- organizacji i prowadzenia wolontariatu szkolnego
- organizacji i prowadzenia wspólnoty modlitewnej przy parafii
- treningu twórczego myślenia

- kształtowania postawy asertywnej uczniów
- kierowania uwagą uczniów
- zabaw i tańców integracyjnych.

Marta Sikorska-Głodowicz

Organizatorami konferencji byli: Instytut Nauk o Rodzinie KUL, Katedra Psychoprofilaktyki Społecznej KUL, Uniwersyteckie Centrum Studiów Podyplomowych i Doskonalenia Zawodowego KUL, Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Uzależnionym „Agape”, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie, Krajowe Centrum ds. AIDS, Niezależne Zrzeszenie Studentów KUL. Patronatem honorowym konferencję objęli: Wielki Kanclerz KUL, Arcybiskup Józef Życiński, Ksiądz Profesor Stanisław Wilk, Rektor KUL, Lubelski Kurator Oświaty Waldemar Godlewski, Prezydent Miasta Lublina Andrzej Pruszkowski.

Seks

– szczęście czy zagrożenie?

Konferencja „Seks – szczęście czy zagrożenie” odbyła się 22 lutego 2005 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Konferencję otworzył prorektor KUL – ks. prof. Mirosław Kalinowski, cytując S. Wyszyńskiego „Czas to pieniądz, a ja wam mówię: czas to miłość.” Składała się z czterech części: sesji wykładowej, recytacji poezji miłosnej, panelu dyskusyjnego i sesji warsztatowej. W sesji wykładowej na temat seksualności człowieka ks. Arkadiusz Nowak przedstawił ujęcie seksu w kategoriach normy, tematu tabu i zła absolutnego. Doktor D. Kornas-

Biela próbowała odpowiedzieć na pytanie - kiedy seks prowadzi do szczęścia? Zwróciła ona uwagę na to, że ludzie traktują seks konsumpcyjnie, podkreśliła, że miłość to nie zetknięcie się ciał, ale spotkanie osobowe z drugim człowiekiem. Doktor B. Śpila – seksuolog z Kliniki Psychiatrii AM w Lublinie – wygłosiła referat na temat „Kiedy seks stanowi zagrożenie dla wolności człowieka?” Skoncentrowała się ona na uzależnieniu od seksu czyli seksoholizmie. Jedną z przyczyn uzależnienia seksualnego mogą być zaburzenia neuroplastyczności mózgu na skutek prze-

żyć traumatycznych w okresie rozwoju, zwłaszcza wczesnego dzieciństwa. Doktor M. Jędrzejko z Wyższej Szkoły Humanistycznej w Puławach przedstawił skutki niedojrzałej seksualności dla Ja. Odnosił się do własnych badań nad prostytutkami i ich klientami. Podkreślił brak autentycznej wolności człowieka, wynikającej z pozornej wolności seksualnej. Podsumowania pierwszej części sesji dokonała dr Iwona Niewiadomska.

W części drugiej konferencji, przy akompaniamencie gitary i fortepianu, Krzysztof Kolberger recytował poezję

dr M. Jędrzejko, dr B. Śpila, dr D. Kornas-Biela, ks. A. Nowak, dr I. Niewiadomska

- Współdziałanie nauczyciela i rodziców w wychowaniu dzieci i młodzieży do dojrzałego przeżywania własnej płciowości;
- Jak rozmawiać o seksie?
- O seksie w szkole? Ale jak?
- Inicjacja seksualna – jak rozmawiać?
- Jeśli nie miłość, to co? Mity utrudniające wybór partnera;
- Polityka płci: czym różnią się mężczyźni i kobiety?
- Seksualność osób niepełnosprawnych;
- Przestępstwa wobec wolności seksualnej i obyczajowości;
- Jak pomagać młodzieży o „zranionej” seksualności?

Dopełnieniem konferencji i przedłużeniem refleksji nad seksualnością człowieka była promocja kolejnej książki z cyklu *Uzależnienia: fakty i mity* pt. „Seks”. Autorami pozycji są: dr I. Niewiadomska, dr B. Śpila, mgr J. Chwaszcz i mgr B. Kołodziej. Pozycja ta stanowi interdyscyplinarne ujęcie seksualności człowieka i problemu erotomanii. Omówione zostały w niej kolejno: podmiotowa i społeczna rola płciowości człowieka, seksualność w różnych okresach historycznych i kulturach, istota i dynamika uzależnienia od seksu, szkody somatyczne, psychiczne i społeczne wywołane erotomanią, profilaktyka i leczenie uzależnienia seksualnego oraz mity związane z zachowaniami seksualnymi.

Joanna Chwaszcz

miłosną, m.in. „W malinowym chruśniaku”, „Już tyle lat”, „Jakakolwiek drogą pójde to i tak wszystkie prowadzą do ciebie”, „Pokochać człowieka”, „Spieszmy się kochać ludzi”. Na instrumentach grali studenci psychologii KUL: Marta Kadłubowska, Olga Narvois i Damian Małus.

Kolejna część konferencji miała charakter dyskusyjny. W dyskusji wzięli udział: dr Dorota Kornas-Biela – Instytut Pedagogiki KUL, prof. dr hab. Krystian Wojacek – kierownik Katedry Teologii Pastoralnej i Duszpasterstwa Rodzin w Uniwersytecie Opolskim, dr Paweł Skrzydlewski – pracownik naukowy Katedry Metafizyki na Wydziale Filozofii Teoretycznej KUL, Wojciech Tomczyński – prezes Stowarzyszenia Wolontariuszy wobec AIDS „Bądź z nami” i Conrado Moreno – student Collegium Civitas w Warszawie. Panel dyskusyjny prowadziła dr I. Niewiadomska. Dyskutanci próbowali odpowiedzieć na pytanie: jak prowadzić człowieka do miłości i dojrzałej seksualności? Doktor P. Skrzydlewski podkreślił, że rozważania o seksualności człowieka wymagają wcześniejszej odpowiedzi na pytanie, kim jest człowiek? Profesor K. Wojacek skoncentrował się na przedstawieniu jedności psychoseksualnej człowieka. Odnosił się także do prawnomooralnej koncepcji małżeństwa i jej konsekwencji dla rozwoju człowieka i wspólnoty małżeńskiej. Dr Kornas-Biela przypominała o niezastąpionej roli rodziny w wychowaniu młodego człowieka również do dojrzałej seksualności. Podkreśliła ona współdziałanie wielu podmiotów wychowawczych w procesie wychowania i samowychowania. C. Moreno wskazał na brak zasadniczych różnic w seksualności pomiędzy Polakami i Hiszpanami. W. Tomczyński poruszył problematykę AIDS i tzw. bezpiecznego seksu. Dr I. Niewiadomska poprosiła dyskutantów o odpowiedź –

seks to szczęście czy zagrożenie? Dla uczestników dyskusji seks okazał się zarówno szczęściem jak i zagrożeniem (Wojacek, Tomczyński), ani szczęściem ani zagrożeniem (Skrzydlewski), szczęściem, jeśli jest w nim obecność Boga (Kornas-Biela), szczęściem (Moreno).

Część czwarta konferencji miała charakter warsztatów tematycznych. Uczestnicy konferencji mogli uczestniczyć w następujących zajęciach warsztatowych:

- Deprawacja seksualna w książkach dla dzieci i młodzieży
- Seks z komputera – mit czy fakt?
- Wychowanie do miłości dojrzałej zadaniem rodziny

Organizatorami konferencji byli: Katedra Psychoprofilaktyki Społecznej KUL, Instytut Nauk o Rodzinie KUL, Uniwersyteckie Centrum Studiów Podyplomowych i Doskonalenia Zawodowego KUL, Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Uzależnionym AGAPE, Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo Archidiecezjalne GAUDIUM, Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie, Krajowe Centrum ds. AIDS, Koło Naukowe Studentów Psychologii KUL, Koło Naukowe Studentów INoR KUL.

Honorowy patronat nad konferencją objęli: Jego Ekscelencja Arcybiskup Józef Życiński – Wielki Kanclerz KUL, Jego Magnificencja Ks. Stanisław Wilk – Rektor KUL, Lubelski Kurator Oświaty – Waldemar Godlewski i Prezydent Miasta Lublin – Andrzej Pruszkowski.

Profesor Jürgen Moltmann odwiedził Polskę w szczególnej chwili, gdy wszyscy byliśmy pogrążeni w żałobie po Ojcu Świętym Janie Pawle II, który w wigilię Niedzieli Miłosierdzia (2 kwietnia 2005) odszedł do Boga. Przybył jednocześnie do tego Uniwersytetu, gdzie Jan Paweł II, jeszcze jako arcybiskup i kardynał, był naszym Profesorem. Przywiózł nam też szczególne przesłanie teologiczne, które Następca Piotra w swoich ostatnich dniach heroicznie przeżywał. Teologicznie można to ująć jako teologię Krzyża, Pasję Chrystusa i Nadzieję chrześcijańską.

Czy nie jest zrzędzeniem Bożej Opatrzności, że Profesor Moltmann, wyrosły w rodzinie kalwińskiej teolog protestancki, emerytowany pastor, przywozi nam skarby swojego rozumienia teologii, która w pełni wyraża tę właśnie historyczną chwilę: zawierzenie Bogu w Trójcy Jedynemu, doświadczenie Pasji Boga w Jego Synu Jezusie Chrystusie i życie nadzieją w Bogu. Tak odczytuję to wydarzenie, nasze spotkanie, naszą wspólnotę jako pogłębioną refleksję nad zasadniczymi punktami chrześcijańskiego działania i życia: nad Trójczynym Bogiem, Krzyżem i Nadzieją.

Wielu teologów XX wieku odkryło na nowo eschatologiczny charakter chrześcijaństwa. Jednym z największych myślicieli tego okresu i propagatorem tej idei jest profesor Jürgen Moltmann.

W roku 1964 nasz zacny Gość opublikował nadzwyczaj inspirujące dzie-

Jürgen Moltmann

teolog nadziei, krzyża i pasji Boga

ło *Teologia nadziei*. Znamienny jest jego podtytuł: *Badania w kierunku uzasadnienia i konsekwencji eschatologii chrześcijańskiej*. I od tej właśnie tematyki powinny zacząć się wykłady Teologa z Tybingi w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, czyli: *Teologia nadziei, Pasja Boga i Trójczyny Bóg*.

Z pewnych względów kolejność wykładów została zmieniona. Moltmann, traktując temat z należną mu powagą, rozpoczął od najtrudniejszego z wykładów, od *Trójczyny Boga*. Ale centrum całości pozostała bezsprzecznie tematyka „ukrzyżowanego Boga” (*Der gekreuzigte Gott* – 1972 r.). Jest to więc eschatologia crucis, stanowiąca konieczne uzupełnienie eschatologii chrześcijańskiej. Nie ma bowiem chrześcijaństwa bez krzyża! Sam Moltmann napisał: „Teologia krzyża jest (...) niczym innym jak drugą stroną chrześcijańskiej teologii nadziei” (*Der gekreuzigte Gott*, 10).

Ale i sama teologia krzyża jest nie do odczytania bez Trójcy, gdyż krzyż musi być pojmowany w sensie trynitarnym. Monopersonizm Boga nie mógłby być adekwatnym kluczem interpretacji krzyża. W wydarzeniu krzyża konstytuują się bowiem Boże Osoby w ich wzajemnych relacjach. Dokonuje się w nim zatem „historia Boga”. Tak teologia krzyża staje się teologią trynitarną.

O tym jednak pozwólmmy mówić naszemu wielkiemu Gościowi. Każdy z wykładów był na swój sposób szczególny. Prowadzony był w języku niemieckim, a przekaz multimedialny oddawał jego treść po polsku. Doskonałe przygotowanie merytoryczne wytrawnego Teologa ukazywało wyjątkową teologię chrześcijańską, którą ubogacał element nadzwyczaj osobisty, trafiający do wszystkich. Słuchacz, który nie jest teologiem, mógł wprowadzić nie do końca pojąć czym jest np. perichoresis, ale całkowicie potrafił przyswoić sobie trynitarnie doświadczenie wspólnoty, które jest według Moltmanna „programem społecznym”. Nasz szanowny Gość zilustrował to przy pomocy wspaniałej ikony Rublowa.

„Pragnę zakończyć wskazując na obraz perychoretycznej nauki o Trójcy Świętej, a jest nim wspaniała ikona autorstwa Andrieja Rublowa z XV wieku z ortodoksyjnej Moskwy. Obraz przedstawia Trzy Osoby Boskie siedzące przy stole. Czułe pochylenie głów i symboliczna gestykulacja ukazują głęboką jedność, która pozwala im stanowić jedno. Kielich na stole wskazuje na oddanie Syna na Golgocie za zbawienie świata. Cała scena przedstawia moment, w którym Syn staje się człowiekiem dla wybawienia świata. Obraz pochodzi z opowieści (Rdz 18), w której Abraham i Sara przyjmują w gościnę trzech mężczyzn i otrzymują od nich potwierdzenie Boskiej obietnicy Syna, na którą Sara – z powodu jej wieku – reaguje śmiechem. Późniejsze wyjaśnienie mówi, że nieświadomie przyjęli „Anioła”, a jak wyjaśnia późniejsza teologia chrześcijańska, odwiedził ich sam Trójczyny Bóg. Rublow pominął Abrahama i Sarę i namalował „trzech Aniołów” w taki sposób, że nie można rozpoznać, który z nich przedstawia Ojca, Syna i Ducha. Tak powstał ten społeczny obraz Boga, którego nie da się zobrazować”.

Podobnie, a może jeszcze bardziej osobiście, zakończył Moltmann drugi swój wykład, *Pasja Boga*. Poza teologicznym rozważaniem ukrzyżowanego

ks. prof. Krzysztof Góźdz, prof. Jürgen Moltmann, ks. prof. Wacław Hryniewicz

Boga i postawieniem zasadniczego pytania, czy Bóg jest zdolny do cierpienia, mówił o pasji Chrystusa, włączając ją w trynitarną teologię krzyża.

„W 1990 roku otrzymałem list od Roberta McAfee Browna. Właśnie powrócił on z San Salvadoru i opowiadał tak: »16 listopada 1989 roku żołnierze rządowi zamordowali w nocy w uniwersytecie jezuickim UCA, w brutalny sposób, sześciu ojców jezuitów, ich gospodynię i jej córkę. Chcieli oni przez to przede wszystkim doprowadzić do milczenia krytyczny głos Ignacio Ellacuria. Jon Sobrino był przypadkowo poza granicami. Kiedy mordercy ciągnęli niektóre zwłoki z powrotem do budynku, do pomieszczenia Jona Sobrino przyniesiono martwego Ramona Moreno. Uderzono przy tym w regał z książkami. Jedna książka upadła na podłogę

ę i została nasączona krwią męczennika. Kiedy podniesiono ją następnego dnia, zauważono, że była to twoja, Jürgenie, książka *El Dios Crucificado* („Ukrzyżowany Bóg”)«. Dwa lata później sam podjąłem pielgrzymkę do grobów męczenników i znalazłem tam wyeksponowaną moją nasiąkniętą krwią książkę, jako symbol tego, co naprawdę się stało. Jego pamięci poświęcam ten wykład na KUL-u.”

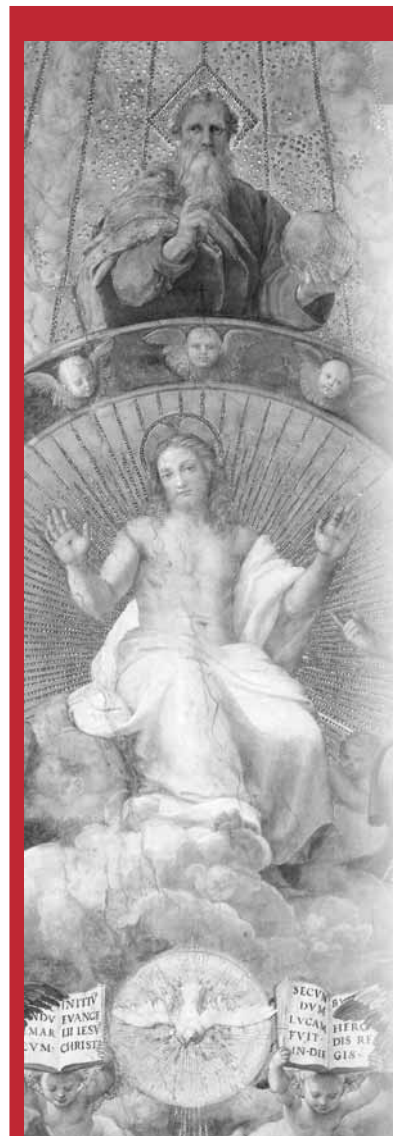
Ostatni wielki wykład Moltmann nazwał *Bóg nadziei*. Tworząc swoją teologię nadziei niemiecki Teolog miał zamiar przywrócić Kościołowi, czy raczej chrześcijaństwu, autentyczną nadzieję dla całego świata. Stąd przywołał tu trzy zasadnicze pojęcia-rzeczywistości dla tej teologii: pojęcie Bożej obietnicy, koncepcję wskrzeszenia ukrzyżowanego Chrystusa jako Bożej obietnicy dla świata i rozumienie ludzkiej historii jako misji. Dlatego mógł Moltmann powiedzieć:

„Przyszłość Kościoła jest czymś więcej niż Kościół. Potrzebujemy więc nowej teologii apostołatu dla nadchodzącego Królestwa. Aby zarazić ludzi nadzieją na Bożą przyszłość, musimy dokładnie określić eschatologiczne perspektywy Ewangelii. Naszą misją nie jest szerzenie naszej osobistej wiary czy kościelnej autoreklamy, lecz zaproszenie w imieniu Chrystusa do Bożej przyszłości: „Zobacz, ja wszystko czynię nowe.” To uniwersalne zaproszenie jest skierowane do wszystkich wspólnot religijnych i do wszystkich ludzi, także niereligijnych. Każdy z nich powinien znaleźć w tej przyszłości swoją własną drogę.”

W imieniu wszystkich profesorów Wydziału Teologii KUL, a nade wszystko tak szczerze wypełniających naszą aulę studentów, nie tylko teologii, pragnę podziękować niezwykłemu człowiekowi, jakim jest prawdziwie otwar-

ty Teolog z Tybingi, Jürgen Moltmann, za przyjęcie naszego zaproszenia. Nie wiem, czy jest na cywilizowanej ziemi jeszcze skrawek miejsca, gdzie Moltmann nie był zapraszany. Do grona zapraszających dołącza chlubnie także nasz Katolicki Uniwersytet Lubelski, podczas pobytu tego Teologa przyjmujący imię Jana Pawła II. Zaczynając Gość, który kilkakrotnie osobiście spotkał naszego Papieża, wyrażał się o Ojcu Świętym z wielkim szacunkiem i uznaniem dla jego myśli. W wielu wypowiedziach dla radia i telewizji, których podczas swego pobytu w Lublinie udzielił profesor Moltmann, podkreślał, jak ważne były dla niego spotkania z Ojcem Świętym. I teraz, goszcząc w Lublinie, modlił się w intencji Jana Pawła II. W duchu prawdziwej zadumy i pokory wziął udział w uroczystej liturgii w kościele akademickim. Wiosenne kwiaty, otrzymane od studentów KUL położył później z największym szacunkiem pod pomnikiem Jana Pawła II na dziedzińcu uniwersyteckim. Oto cały Jürgen Moltmann! Dziękujemy!

ks. Krzysztof Góźdz

Ks. Luigi Giussani

Zmarły 22 lutego 2005 r. ks. Luigi Giussani należy do tych postaci XX w., które potrafiły zaświadczyć, że w życiu człowieka ochrzczonego najważniejszy jest Chrystus i to, co od Niego pochodzi. Dlatego też mógł on powiedzieć o swoim życiu, „iż ma nadzieję, że toczy się ono zgodnie z tym, czego Bóg od niego oczekiwał, a każda chwila jego życia była poszukiwaniem chwały Chrystusa i pokazywaniem Jego osoby”. Owo „pokazywanie” polegało na ubecznianiu tego co Bóg już uczynił.

Urodzony w Desio 15 X 1922 roku był postacią znaną i cenioną nie tylko w życiu kościelnym ale także kulturalnym i politycznym. 15 X 2002 r. na swoje 80. urodziny otrzymał ponad dwa tysiące życzeń, w tym specjalny list wyrażający uznanie dla jego dokonań i świadectwa życia od Ojca Świętego. W przededniu swoich osiemdziesiątych urodzin – w wywiadzie przeprowadzonym przez Dino Boffo – wyznał: „Ja jestem zerem, Bóg jest wszystkim”.

W jego osobistej formacji, obok domu rodzinnego, niebagatelne znaczenie ma Seminarium Duchowne w Venegono, do którego wstąpił w wieku 10 lat. Spotkał tu wybitnych profesorów, takich jak: Gaetano Corti, Giovanni Colombo, Carlo Colombo, Carlo Figini. Rozwijali oni jego inteligencję, wolność i wierność Kościołowi. Po święceniach kapłańskich w 1945 roku Giussani podejmuje wykłady w Seminarium Duchownym na Wydziale Teologicznym Archidiecezji Mediolańskiej specjalizując się – co wówczas było rzadkością – w teologii wschodniej i protestanckiej. Interesuje go też rozumny charakter aktu wiary i motywacja przynależności do Kościoła. W roku 1954 na własne życzenie pozostawia pracę wykładowcy na rzecz obecności wśród młodzieży. Zostaje nauczycielem religii w Liceum

„Ja jestem zerem, Bóg jest wszystkim”

Klasycznym im. Berchet w Mediolanie. Z pracy tej jeszcze w latach pięćdziesiątych rodzi się organizacja o nazwie *Gioventu studentesca* (Młodzież uczniowska), która potem w latach 70-tych przerodzi się w ruch kościelny o nazwie *Comunione e Liberazione*. Dziś ruch ten istnieje na wszystkich kontynentach w ponad 70-u krajach, nie łączyjąc Polski, gdzie znany jest pod nazwą *Komunia i Wyzwolenie*. Jedną z wspólnot tego ruchu obecna jest również w środowisku akademickim KUL.

Ksiądz Giussani był wyjątkowym uczniem i wychowawcą. Wyjątkowość ta manifestowała się poprzez to, kim był i poprzez sposób, w jaki wykładał, pisał, nauczał i działał. Będąc człowiekiem prawdziwie pokornym i nie pozwalając nazywać się mistrzem kształtował mistrzów i był „wszystkim dla wszystkich, aby ocalić przynajmniej niektórych”.

Kochał Pana Boga, człowieka i Kościół. Katechetą był przez 10 lat, a duszpasterzem, myślicielem i niekwestionowanym autorytetem w sprawach wiary, moralności i wychowania – przez całe życie. Od roku 1964 – pełnił funkcję profesora Uniwersytetu Katolickiego w Mediolanie. Przez wiele lat prowadził ogólnouniwersyteckie wykłady, które publikowano w formie książek wydawanych w tysięcznych nakładach. Problematyka w nich zawarta poświęcona jest między innymi teologii fundamentalnej, ontologii, podstawom antropologicznym, wychowaniu, moralności, znaczeniu literatury i muzyki w życiu religijnym. Niektóre z jego książek zostały przełożone na wiele języków, w tym także na język polski. Jedną z pozycji, zatytułowana *Zmysł religijny* w roku 2000 była przedmiotem międzynarodowej sesji w KUL zorganizowanej przez Instytut Pedagogiki. Staraniem piszącej te słowa materiały z sesji zostały opublikowane przez „Jedność” i noszą tytuł *Wychowanie człowieka otwartego. Rola zmysłu religijnego ks. Luigi Giussaniego w kształtowaniu osoby*. W 2002 roku w tym wydawnictwie ukazała się też bardzo ważna – szczególnie dla pedagogów, katechetów i rodziców – jego książka *Rzeczy wychowawcze jako tworzenie osobowości i historii*. Z licznych publikacji ks. Giussaniego w języku polskim dostępne są jeszcze: *Śladami chrześcijańskiego doświadczenia*, *Doświadczenie jest drogą do prawdy*, *Cała ziemia pragnie Twojego*

oblicza, *Chrześcijaństwo jako wezwanie*, *Dlaczego Kościół?* i inne.

Ks. L. Giussani był i pozostanie dla wielu postacią charyzmatyczną, kimś kto z łatwością rozpoznawał Boga żywego i obecnego, i uczył świadomego przeżywania chrześcijaństwa w wymiarze misyjnym, także w życiu kulturalnym i społeczno-politycznym. Dał się poznać nie tylko jako nauczyciel religii czy profesor uniwersytecki ale również jako założyciel i przewodniczący wyrosłych z Ruchu stowarzyszeń kościelnych: *Bractwa Comunione e Liberazione*, *Memores Domini* i *Bractwa Św. Józefa*, uznanych przez Papieską Radę ds. Świeckich.

Bogactwo jego osobowości i jego wychowawcza płodność brały się ze sposobu przeżywania spotkania ze Słowem, „które ciałem się stało i zamieszkało między nami”. Dla Giussaniego nie było najistotniejsze to, czego młodzi potrafili dokonać, ale to kim są, jakie są ich predyspozycje i kim potrafią się stać. Swą bezkompromisową postawą i nauczaniem uformował tysiące młodych i dorosłych na całym świecie.

Niewątpliwie w osobie ks. L. Giussaniego, który wzorem św. Pawła wszystko kazał „badać, a zachowywać jedynie to, co szlachetne” mieliśmy do czynienia z kimś, kto wszedł do historii Kościoła i religii jako świadek. Była to postać wyjątkowa. Przyszłają i szanują to nawet ci, którzy nie uznają jego przesłania.

Za niezwykle cenne w przywołanej tu zaledwie w zarysie wizji wychowawczej należy uznać nie tylko jej biblijne podstawy ale również jej klasyczno-filozoficzne tło refleksji i możliwości praktycznego wykorzystania. O wychowaniu tym, podobnie jak o wezwaniu chrześcijańskim, można powiedzieć, iż jest jasną inicjatywą wobec każdego. Jest proste i zasadnicze. Zakłada spotkanie, dialog, rozumność, wolność, działanie, konkretność, integralność, kulturę, miłość, współdziałanie, osobiste zaangażowanie, funkcjonalność i autorytet. W osobie księdza Giussaniego, kontemplującego dziś tak bardzo mu drogą Obecność Jezusa Chrystusa, którą uczył nas poznawać i miłować, jak nigdy przedtem rozpoznąć możemy kochającego nas ojca i przewodnika.

Alina Rynio
Instytut Pedagogiki KUL

KALENDARIUM

- 31 marca w Dworku Olszewskich w Bełchatowie odbył się wernisaż **wystawy projektów studentów IV roku architektury krajobrazu pt. „Ogród zmysłów w Bełchatowie”**. Projekty dotyczyły zagospodarowania terenów osiedla „Dolnośląskie” w Bełchatowie, a wykonane zostały na zajęciach z projektowania krajobrazu pod kierunkiem dr inż. Małgorzaty Mileckiej. Tematyka projektów obejmowała ogrody szczególnie działające na nasze zmysły: wzrok, słuch, smak, dotyk i węch.
- Na zaproszenie Instytutu Teologii Dogmatycznej i Instytutu Ekumenicznego w dniach od 3 do 7 kwietnia w KUL przebywał jeden z największych **teologów protestanckich Jürgen Moltmann**, profesor Uniwersytetu w Tybindze, Niemcy. Wygłosił cykl wykładów poświęconych Trójcy Świętej.
- 3 kwietnia Senat Akademicki KUL uczestniczył we **mszy św. sprawowanej w intencji Jana Pawła II na placu Zamkowym**. „Gromadzimy się, aby przejąć Jego duchowy testament. Testament Jana Pawła II zawiera przesłanie wolności, dialogu i otwarcia na drugiego człowieka. Uczył nas kochać i jednoczyć.” – tymi słowami przywitał zebranych abp Józef Życiński, który przewodniczył liturgii.
- 4 kwietnia w Kościele Akademickim KUL sprawowana była **msza św. w intencji Jana Pawła II, której przewodniczył abp Józef Życiński**. Po mszy św. zebrani przeszli na dziedziniec KUL gdzie złożyli wiązanki kwiatów, zapalili świece i wspólnie śpiewali pieśni pod pomnikiem Jana Pawła II.
- W dniach 4-7 kwietnia w KUL odbywała się **XII Ogólnopolska Konferencja Aktualności Psychologicznych**. Organizatorem konferencji było Koło Naukowe Studentów Psychologii KUL. Zaproponowano bardzo szeroką problematykę: od psychologii sportu, poprzez manipulację w mediach, aż do tematów związanych z zaburzeniami psychosomatycznymi. Konferencja towarzyszyła imprezy o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

- W dniach 4-16 kwietnia, na Wydziale Filozofii KUL, w ramach Wykładów Imienia Księdza Stanisława Kamińskiego, prof. Peter Simons (University of Leeds, Wielka Brytania) wygłosił cykl wykładów pt. **„Classification, Categories, and the Basis of Being: Outline of a Metaphysical Systematics”**.
- 5 kwietnia ks. prof. Tadeusz Styczeń obchodził **jubileusz 50-lecia święceń kapłańskich**. Mszę Świętą dziękczynną Jubilat sprawował wraz z Księdzem Biskupem Mieczysławem Ciso i Księdzem Prowincjałem Jerzym Maderą oraz braćmi w kapłaństwie w Kościele Akademickim KUL.
- W dniach 6-10 kwietnia odbyła się **pielgrzymka do Rzymu – grupa studentów i pracowników KUL** uczestniczyła w uroczystościach pogrzebowych Jana Pawła II.
- 9 kwietnia w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbył się **Dzień Otwartych Drzwi** dla kandydatów na I rok studiów w roku akad. 2005/2006.
- Od 11 do 13 kwietnia odbywał się w KUL **XIII Tydzień Prawników**. Obrady koncentrowały się wokół problematyki nowej konstytucji, wolnego dostępu do zawodów prawniczych oraz zjawiska korupcji i lobbingu w polskiej polityce.
- W dniach od 11 do 14 kwietnia w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim miały miejsce **XXXIV Dni Społeczne**. Organizatorzy – Koło Studentów Socjologii KUL nadali Dniom tytuł: „III RP – wychodzisz czy zostajesz? Kondycja polskiej demokracji i społeczeństwa obywatelskiego”.

- 12 kwietnia miała miejsce kolejna sesja z cyklu o uzależnieniach, pt. **Tytoń – szczęście czy zagrożenie?**
- 13 kwietnia Lubelskie Koło Polskiego Towarzystwa Filologicznego zorganizowało spotkanie połączone z referatem dr. Lecha Trzcionkowskiego pt. **„Symbola orfików. Papirus z Gurob i nowe tabliczki z Entelli i Feraj”**.
- 13 kwietnia ks. prof. Mirosław Kalinowski, prorektor KUL wręczył **Certyfikaty Językowe Francuskiej Izby Handlowej** studentom, którzy zdali certyfikowany egzamin w zakresie zawodowych kompetencji w języku francuskim (hotelarstwo i turystyka,

sekretariat zawodowy).

- W dniach 14-15 kwietnia Koło Naukowe Anglistów KUL zorganizowało **Dni Celtyckie „Celtic Fever”**.
- 15 kwietnia w Dworku Staropolskim KUL odbyło się robocze spotkanie Komitetu Sterującego programem **„Sieć uczelni wolnych od uzależnień”**. W spotkaniu wzięła udział Minister Barbara Labuda. Katolicki Uniwersytet Lubelski jest jednym z liderów tego programu, obejmującego sieć większości polskich uczelni.
- 18 kwietnia w Kościele Akademickim KUL odprowadzona została **Msza św. w intencji rozpoczynającego się konklawe: o światło Ducha Świętego dla kardynałów i o dobry wybór papieża**. Mszy św. przewodniczył Rektor KUL ks. Stanisław Wilk, homilię wygłosił ks. Jerzy Pałucki, dziekan Wydziału Teologii.
- 18 kwietnia miało miejsce **otwarcie wystawy fotografii** studentów uczestniczących w uroczystościach pogrzebowych Jana Pawła II.
- 18 kwietnia, w ramach **XV Tygodnia Ekonomicznego**, Koło Naukowe Studentów Ekonomii KUL zaprosiło na konferencję naukową pod hasłem: **„Nowy rząd - stare problemy”**. Gośćmi konferencji byli m.in. Jan Maria Rokita i Ludwik Dorn.

- W dniach 19-20 kwietnia Koło Naukowe Studentów Pedagogiki KUL zorganizowało konferencję naukową pt. **„Pedagog wobec problemów współczesnej młodzieży”**. Konferencja odbyła się w ramach II Dni Pedagogicznych.
- 20 kwietnia Akademicki Klub Myśli Społeczno-Politycznej Vade Mecum KUL zorganizował konferencję naukową poświęconą problemom i zagrożeniom rodziny **„Rodzina we współczesnym świecie - wyzwania i zagrożenia”**.
- 20 kwietnia Katedra Polityki Społecznej Instytutu Socjologii KUL zorganizowała konferencję naukową poświęconą problematyce bezrobocia i praktycznej realizacji obywatelskiego prawa do pracy pt. **„Prawo do pracy a polityka społeczna”**. Problematyka konferencji została ujęta zgodnie z duchem katolickiej nauki społecznej, która akcentuje respektowanie w polityce społecznej podstawowych zasad i wartości.

KALENDARIUM

- 20 kwietnia odbyła się ogólnopolska sesja naukowa poświęcona **receptji Vaticanum II w prawie kanonicznym**. Sesja zorganizowana została przez Koło Naukowe Kanonistów oraz Katedrę Historii Źródeł Kościelnego Prawa Polskiego z okazji XL-lecia zakończenia Soboru Watykańskiego II.
- 20 kwietnia Towarzystwo Naukowe KUL, Wydział Filozoficzny zaprosiło na uroczyste **posiedzenie poświęcone pamięci Jana Pawła II**.
- 20 kwietnia Koło Liturgiczne Studentów KUL zorganizowało spotkanie pt. „**Jan Paweł II - dla liturgii**”. Wprowadzenie wygłosił ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak.
- 21 kwietnia Komisja Filozofii Przyrody Wydziału Filozoficznego Towarzystwa Naukowego KUL oraz Sekcja Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych Polskiego Towarzystwa Filozoficznego zorganizowały dyskusję panelową nt. „**Filozofia przyrody - Filozofia przyrodoznawstwa - Metakosmologia**.”
- Laureatem dorocznej Nagrody im. **Idziego Radziszewskiego**, przyznawanej przez Towarzystwo Naukowe KUL, został ks. prof. dr hab. Czesław Bartnik. Wręczenie Nagrody odbyło się 21 kwietnia Laudację wygłosił ks. prof. Krzysztof Gózdź, prodziekan Wydziału Teologii KUL i Dyrektor Instytutu Teologii Dogmatycznej.
- 21 kwietnia Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli zorganizował konferencję naukową na temat: „**Rodzina w szkolnej profilaktyce uzależnień**”.
- 21 kwietnia w Kościele akademickim KUL została odprawiona **Msza święta dziękczynna społeczności akademickiej KUL za wybór nowego papieża**. Przewodniczył rektor KUL ks. prof. Stanisław Wilk, homilię wygłosił ks. prof. Andrzej Szostek.
- W dniach 22-24 kwietnia odbywał się **XXXV Rajd Studencki Roztocze Wiosną**.
- 25 kwietnia w **pierwszą rocznicę beatyfikacji ks. Augusta Czarторыńskiego**, Katedra Historii Zakonów, II Katedra Historii Nowożytnej oraz Towarzystwo Naukowe KUL zaprosiły na sesję pt. „**Powołanie do służby w Kościele wczoraj i dziś**.” Celem sesji było przedstawienie sylwetki bł. Augusta ze szczególnym uwzględnieniem jego drogi do kapłaństwa w Zgromadzeniu Salezjańskim. Podjęto też dyskusję na temat powołania w dzisiejszym Kościele.
- W dniach 25-29 kwietnia Towarzystwo Hiszpańsko-Polskie KUL, Instytut Hiszpańsko-Polski w Lublinie oraz

Instytut Filologii Romańskiej KUL zaprosiły na **cykl spotkań z kulturą Hiszpanii**.

- 25 kwietnia odbyła się **premiera widowiska plenerowego pt. „Niebieski Ptak”** zrealizowanego przez Teatr ITP na podstawie ewangelicznej przypowieści o perle. Opowiedziana w sposób barwny historia człowieka, poszukującego piękna i ideałów, walczącego z przeciwnościami o realizację swoich marzeń - jest opowieścią o każdym z nas. Tym razem Teatr ITP. sięga po nowe, nie realizowane przez nich dotąd środki wyrazu. Za pomocą różnorodnych światła, ruchu, plastycznych konstrukcji i tańca z ogniem stara się wyrazić to co trudne do opisanie, to co każdy człowiek przeżywa indywidualnie, co tak często wymyka się pojedynczym słowom.
- 26 kwietnia z wizytą w KUL przebywał **Konsul Honorowy RP w Nowej Zelandii John Roy-Wojciechowski**.
- 27 kwietnia Katedra Filozofii Kultury KUL oraz Fundacja „Lubelska Szkoła Filozofii Chrześcijańskiej” zorganizowały **IV Międzynarodowe Sympozjum z cyklu Przyszłość cywilizacji Zachodu, pt. „Człowiek i Państwo**.”
- 28 kwietnia KUL odwiedziła **delegacja Katolickiego Uniwersytetu w Rzymie**.
- 28 kwietnia odbył się **wernisaż wystawy „Żywioty”** zorganizowanej przez studentów II roku Architektury krajobrazu.
- 30 kwietnia w Galerii Sztuki Sceny Plastycznej KUL odbył się **wernisaż wystawy malarstwa Kazimierza Wiśniaka**.
- W dniach od 30 kwietnia do 5 maja **Chór Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przebywał we Włoszech**, gdzie wziął udział w koncercie w Konserwatorium im. Giuseppe Verdiego w Mediolanie. Jako wykonawcy zostali zaproszeni: Chór KUL, Orkiestra Filharmonii Słowackiej, soliści z Węgier, Czech, Litwy i Słowacji, pod batutą włoskiego dyrygenta Daniele Ferrari. Koncert zorganizowano z okazji pierwszej rocznicy poszerzenia Unii Europejskiej o 10 nowych krajów członkowskich.
- 2 maja ks. prof. Henryk Zimoń, kierownik Katedry Historii i Etnologii Religii, wygłosił na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Technicznego w Libercu wykład pt. „**Z badań nad sakralnością ziemi u wybranych ludów Afryki Zachodniej**”, a w dniach 3-6 maja cztery wykłady na Uniwersytecie Karola: w Instytucie Etnologii „**Sakralność ziemi u ludu Konkomba w północnej Ghanie**”, w Instytucie Filozofii i Religioznawstwa „**African spiritual and religious values as the**

basis for interreligious dialogue”, w Katedrze Socjologii Wydziału Nauk Społecznych „**Burial rituals of elderly people among the Konkomba of northern Ghana**” oraz na Wydziale Teologicznym „**Dialog chrześcijaństwa z tradycyjnymi religiami Afryki**”.

- 4 maja studenci filologii romańskiej oraz Katedra Języków Romańskich KUL zaprosili na przedstawienie o **Edith Piaf i św. Teresie od Dzieciątka Jezus**, zatytułowane „**O Miłości, Radości i Nadziei**” w wykonaniu ks. Kazimierza Orzechowskiego, Grażyny Skowron-Matkowskiej oraz Janusza Tylmana. Spektakl, ukazujący wiarę Edith Piaf i jej duchową przyjaźń ze św. Teresą z Lisieux, stanowił część przygotowań do ogólnopolskiej peregrynacji relikwii św. Teresy od Dzieciątka Jezus.
- 5 maja w **Centrum Prawa Amerykańskiego rozdano certyfikaty ukończenia Centrum**. Certyfikaty, wydawane przez Centrum Prawa Amerykańskiego oraz Chicago Kent College of Law, Illinois Institute of Technology, otrzymali uczestnicy Szkoły Prawa Amerykańskiego, kończący kurs prowadzony od 2003 roku.
- 5 maja w Sali Filharmonii Lubelskiej odbył się **koncert zatytułowany „W drodze do Kolonii... Bach – Chopin – Beethoven”** jednej z najwybitniejszych polskich pianistek, laureatki m.in. Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego w 1980 roku Ewy Pobłockiej. Honorowym gościem koncertu był kard. Joachim Meisner, arcybiskup Kolonii.
- 6 maja Katedra Nauki Administracji, Katedra Administracyjnego Prawa Gospodarczego i Katedra Prawa Zarządzania Środowiskiem Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL oraz Fundacja na Rzecz KUL w Międzyrzeczu Podlaskim zorganizowały konferencję naukową na temat: „**Wspólna polityka rolna – szansą dla polskiego rolnictwa**”. Konferencja odbyła się w ośrodku dydaktycznym WPPKiA w Międzyrzeczu Podlaskim.
- 6 maja Rektor i Senat Akademicki KUL nadali tytuł **doktora honoris causa** Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego **JE Joachimowi Kardynałowi Meisnerowi**, Arcybiskupowi Kolonii.
- Minister Edukacji Narodowej i Sportu powołał na ekspertów do opracowania standardów nauczania: dla kierunku nauki o rodzinie ks. dr hab. Mirosława Kalinowskiego, dla kierunku prawa kanonicznego ks. dr hab. Andrzeja Dziegę, dla kierunku teologia prof. dr hab. Ryszarda Rubinkiewicza.

Doktor Honoris Causa KUL

JE Kardynał
Joachim Meisner
Abp Kolonii

NIEBIESKI PTAK

premiera teatru ITP – 25. 04. 2005 r

